БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 237 (8762)
ОКТЯБРИИН 7
ВТОРНИК
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ зорилгонууд

...най ороной эрдэмтэдэй, совет... интеллигенциин түлөөлэгшэдэй ...лаар политическэ болон науч... эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэм ар... жэлэй урда байгуулагдаа һэн. ...шадые коммунизмын үзэлөөр ...үжүүлхэ харюусалгатай зорил... политическэ болон научна эрдэм ...рүүлхэ бүлгэмдэ даалгагдан... СССР-эй Культурын мини...ствын лекционно пропаганда ...үргые Бүхэсоюзна бүлгэмдэ ...уулан үгэхэ тухай КПСС-эй ...эй тогтоолой нёдондо гараһа...үүлээр тус бүлгэмэй энэ үүр... хүдөө нютагуудта илангаяа болоо. Юундэб гэхэдэ энээнэй ...тээ хүдөөдэ лекционно пропа... гол түлэб Культурын мини...ствын органууд эмхидхэн ...даг байгаа ха юм. Харин мү... болохододо энэ хүдэлмэри бүлгэ... эмхинүүдтэ даалгагданхай.

...эрэгшэ үе соо Эрдэм дэлгэ... бүлгэмэй республиканска ...Культурын министерствын ...онно бюрогой лекторскэ нэгэ...үдэй орондо хүдөө нютагууд...эдынгөө эмхинүүдые байгуул...дэнэй хүдэлмэри һайжаруул...лаар нилээд хүдэлмэри хээ. ...үедэ республикымнай аймагта бүлгэмэй гэшүүдэй хүдөөгэй ...шахуу эмхинүүд байгуулагдан... 1390 гаран багшанар, врачууд, ...ом, зоотехнигүүд болон бусад ...жэлтэд бүлгэмэй гэшүүд бо... Энэмнай хүдөөдэ соёл куль... дэлгэрүүлхэ ехэхэн хүсэн ха...аа.

...гэй интеллигенциин түрүү ... политическэ болон научна ... дэлгэрүүлхэдэ эдэбхитэйгээр ...далсана. Тэдэнэр Коммунис...кэ партиингаа арюун нангин ...урталые олониитэ зоной дун... түрүүлнэ. Һүүлэй үедэ рес...ика соомнай, тэрэ тоодо хүдөө ...уудта лекционно хүдэлмэри ...байса үргэдөө. Жэшээнь, нёдондо жэл 13500 лекци уншагдаа. ...олон лекци энээнэй урдахи ...уудта ойродоо уншагдаагүй ...үдөөгэй зарим эмхинүүд, бүл... зарим гэшүүд һонирхолтой лекцинүүдые уншажа, хүн зо...ндо хүндэтэй болонхой. Жэ... Яруунын аймагай Үльдэр...унда һургуулиин дэргэдэхи ...эй гэшүүд һургуулиин дирек... Цокто Номтоев түрүүтэйгээр ...», «Коммунизм» колхозуу... зубуудта малшадта ерэжэ, тү... бурят хэлэн дээрээ лекци хо...шажа байдаг. Тэдэнэр оро... дотоодын, гадаадын бай...тухай, КПСС-эй ЦК-гэй Пле...эй шиидхэбэринүүд тухай, ...одонууд тухай колхознигууд...гэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг.

...жанай аймагай Обществын ...лой бүлгэмэй гэшүүд баһал ...хүдэлмэри хэнэ. Тэдэнэр Марксын нэрэмжэтэ колхозой ...гүртэ, отарануудта ажалла... малшадта ошожо, лекци унша... гадна, асуудал, харюугай ...үдые, лекци-концертнүүдые ...эдэг байна. Тэрэшэлэн Бичу... аймагта Бага Куналейн бүлгэм ...үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилөө.

...шье политическэ болон на... эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй үнгэргэдэг лекционно хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтые хангажа шаданагүй. Олохон эмхинүүд муугаар хүдэлмэрилнэ, бүлгэмэй зарим гэшүүд лекци огто уншанагүй. Жэшээлхэдэ, бүлгэмэй гэшүүдэй 40 процент шахуунь үнгэрэгшэ жэлдэ лекци уншаагүй. Олохон аймагуудта хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд лекционно хүдэлмэридэ оройдоо хабаадалсанагүй. Тиимэһээ хүдөө ажахын, наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалта тухай лекцинүүд тон үсөөн хэгдэнэ. Медицинын хүдэлмэрилэгшэд, байгаали шэнжэлдэг наукын түлөөлэгшэд лекционно хүдэлмэридэ хүсэд хабаадуулагданагүй. Олохон эмхинүүдтэ методическа хүдэлмэри һулаар ябуулагдана, гэшүүдэйнь бэшэһэн лекцинүүд шалгагдадаггүй, зүбшэн хэлсэгдэдэггүй юм. Тиимэһээ олон лекцинүүд удхынгаа талаар хангалтагүй муу байдаг. Лекционно хүдэлмэри илангаяа Зэдын, Ахын, Ториин аймагуудта муугаар ябуулагдана.

Совет арад КПСС-эй XXI съездые ажалай болон политическэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байна. 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тус съезд дээрэ баталагдаха юм. Съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы совет арад эршэмтэй һайнаар ажаллаха болоно. Тиимэһээ идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ шухала зорилго бүлгэмэй гэшүүдэй урда табигдана.

Гурбан жэлэй соёлой добтолго ябуулха талаар хүдэлөөн манай республика дотор дэлгэржэ байна. Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй эмхинүүд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсожо, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые, Коммунистическэ партиин политикые үргэн ниитэ зондо ойлгуулха, арад зониие ажалай шэнэ дэбжэлтэдэ зоригжуулха ёһотой. Энээнтэй хамта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ химдаруулха, түрүүшүүлэй дүршэлые, наука, техникын туйлалтануудые дэлгэрүүлхэ асуудалнууд угаа шухала удхашанартай байна. Энэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үргэнөөр хабаадуулагдаха зэргэтэй.

Хүнүүдэй ухаан бодолдохи капитализмын үлэгдэлнүүдэй, тэрэ тоодо шажанай үлэгдэлнүүдэй урдаһаа эсэргүүсэн тэмсэхэ гээшэ ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ нэгэн шухала зорилго мүн. Гэхэтэй хамта эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэм шажанда эсэргүү, научно-атеистическэ пропаганда һулаар ябуулна.

Бүлгэмэй бүхы гэшүүдэй үүсхэл эдэбхиие ехэ болгохо, тэдэндэ эмхидхэлэй болон методическа туһаламжа үзүүлхэ, лекционно пропагандые үргэн далайсатайгаар ябуулха, тэрэнэй идейно-политическэ болон научна хэмжээе дээшэлүүлхэ гээшэ эрдэм дэлгэрүүлдэг бүлгэмэй, тэрэнэй бүхы эмхинүүдэй арюун нангин уялга болоно.

...Е. Ворошилов Афганистанда айлшална

...УЛ, октябриин 4. (ТАСС). ...бриин 4-дэ СССР-эй Верховно ...эй Президиумэй Түрүүлэгшэ ... Ворошилов, тэрээнтэй хамта ... Афганистанай сэрэгшэдэй ...ли хэжэ байхые Газак гэжэ ...та ошожо хараа.

***

...ябриин 3-да Афганистанай га... хэрэгүүдэй министр Мухам... СССР-эй Верховно Сове... Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. ...иловай хүндэлэлдэ сайлалга ...хээ.

...А. Мухитдинов, Н. В. Фирю..., ...У. Умаров, Н. Н. Данилов, ... Дегтярь, СССР-тэ байдаг Аф...най элшэн сайд М. В. Дег... болон К. Е. Ворошиловтай ...ябалсаһан бусад хүнүүд сай...да хабаадалсаба.

Афганистанай премьер-министр Мухаммед Дауд, премьер-министрын нэгэдэхи орлогшо Али Мухаммед, министрнүүд болон тусхай тушаалтай бусад хүнүүд Афганистанай талаһаа эндэ байгаа.

Мүн энэ үдэр К. Е. Ворошилов, тэрээнтэй хамта ябаһан хүнүүд Кабулай Гази гэжэ стадион дээрэ Афганистанай ниислэлэй хүн зонтой уулзаһан байна.

Афганистанай премьер-министр Мухаммед Дауд, Кабулай городской управын түрүүлэгшэ д-р Сохейль, мүн К. Е. Ворошилов эндэ үгэ хэлээ.

***

Үдэшэлэн Афганистанай премьер-министр Мухаммед Дауд К. Е. Ворошиловай хүндэлэлдэ ехэ уулзалга хээ.

ЭЛИТЭ ЕХЭ ЭРДЭМТЭ, ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛШЭ ФРЕДЕРИК ЖОЛИО-КЮРИИН ДУРАСХААЛДА

Франциин элитэ ехэ эрдэмтэ, олониитын ажал-ябуулагша, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Түрүүлэгшэ, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат профессор Фредерик Жолио-Кюри 1958 оной августын 14-дэ Парижда сагһаа урид наһа бараһан байна.

Фредерик Жолио-Кюри атомна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө, арадуудай зол жаргалтайгаар һалбаран хүгжэхын, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэһэн юм.

Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитет хүн зоной хүсэл һаналые хараадаа абажа, агууехэ эрдэмтын, энхэ амгалан байдалай түлөө тэмсэлшын дурасхаалые мүнхэрүүлхэ тухай дурадхал оруулан, хэдэн советскэ, олониитын организацинуудта хандаһан байна. Энээнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Далайн флодой министерство Фредерик Жолио-Кюриин нэрые нэгэ пароходто олгоо. Энэнь дэлхэйн элдэб оронуудта ошодог пароход юм. СССР-эй Культурын министерство Фредерик Жолио-Кюри тухай тусхай документальна фильм гаргахань. Моссовет Москвада шэнэ үйлсэнүүдэй нэгыень Жолио-Кюриин нэрээр нэрлэхэнь. Эрдэмтын ажабайдал, ажал-ябуулга тухай ном һаяар хэблэгдэхэнь. СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерство почтын тусхай марка гаргаха юм.

Челябинскда һурадаг хэдэн студентнэр-альпинистнүүд Киргизидэ оршодог Терскит-Алатау гэжэ орьёлой 4650 метр үндэртэй нэрэгүй оройдо эгээл түрүүшынхеэ гараа юм. Тэрэ оройе студентнэр Фредерик Жолио-Кюриин нэрээр нэрлээ.

СССР болон Гвинейн республикын хоорондохи харилсаан тушаа

Гвинейн республикын президент Секу Туре гэгшэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловта хандажа, хоёр ороной хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоохо гэһэн дурадхал оруулаа.

Советскэ правительство Гвинейн республикые бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй гүрэн гэжэ мэдэрээд, тэрээнтэй дипломатическа харилсаа тогтоохоор, дипломатическа түлөөлэгшэдөө андалдахаар бэлэн гэжэ К. Е. Ворошилов харюугай телеграмма соогоо мэдүүлээ. (ТАСС).

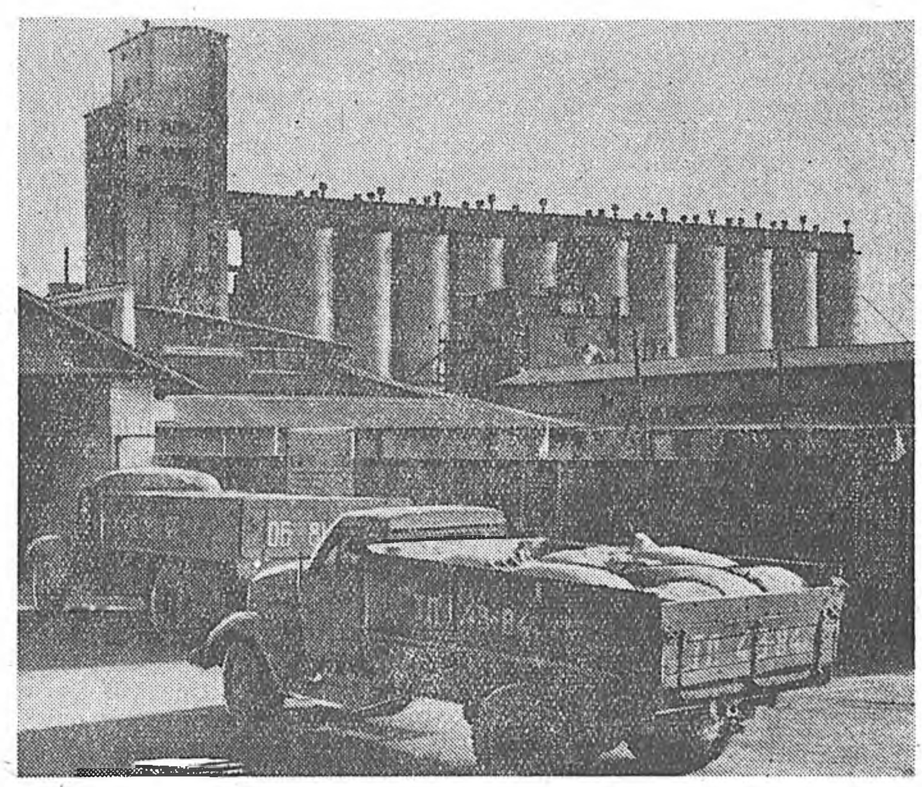

Омск. Эндэхи ороохо татадаг 1-дэхи комбинадта колхоз, совхозуудһаа үдэр бүри 1.300 тонноһоо дээшэ ороохо асарагдана. **Зураг дээрэ:** Кировск-Омскын 1-дэхи комбинадта шэнэ жэлэй ороохо тээһэн машинанууд ерээд байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Үрэһэ хаалгые шамдуулха

Закаменай аймагай колхозуудта ороохо тарянай ургаса энэ жэлдэ муу бэшэ гараа юм. Урда жэлнүүдтэ эндэхи артельнүүд тарягаа хүлдөөжэ, өөрын үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ аргагүйдэхэдөө жэл бүри мэдэгдээ, шалгагдаагүй үрэһэ ондоо тээһээ асаржа таридаг байгаа. Тиимэһээ өөрын үрэһэ хүрэнгэ хааха гээшэ эндэхи колхозуудай эгээл шухала зорилго болоно бшуу.

Аймаг соогоо тарян ажал ехэтэй Сталинай (түрүүлэгшэнь нүхэр Хубанов Б.), Ленинэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Щербаков Н.) колхозууд өөрын үрэһэ гүйсэд хаахаһаа гадна, аймагайнгаа колхозуудта эрхим сортын үрэһэнэй таряа ехээр худалдаха аргатай. Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тоогууд дээрэ, тухайлхада, 10 мянга гаран центнер сэбэрлэгдэхэ тарян сугларжаад байна. Эндэ «ОС-3», «СЗС-2» гэжэ таряа сэбэрлэхэ, хатааха, «ЗП-40» гэжэ универсальна болон 3 юрын зернопульт эндэ бии юм. Тэдэнэй хүдэлмэри хүсэд һайнаар эмхидхэгдэнэгүй, эбдэржэ һаатаха ушарнуудшье тон олон үзэгдэнэ. Энээнһээ боложо иимэ ехэ тарян тоогууд дээрээ хэбтэжэ, гутаха, гэмтэхэ аюулда хүргэгдэжэ байна.

Тус колхозһоо 800 центнер үрэһэ худалдажа абаха «Дружба» (түрүүлэгшэнь нүхэр Ванчиков), 700 центнер абаха «40 лет Октября» (түрүүлэгшэнь нүхэр Зундуев) болон бусад колхозууд бэлэн тарянай гараадшье байхада, тэрэнээ хаһа сагтань зөөжэ абаха гэжэ оролдоногүй. Мүнөө тэдэнэр тус тустаа ойролоол 150—250 центнер үрэһэнэй таряа абаашаад байха юм. «Дружба» колхозой хүтэлбэрилэгшэд «машинамнай сүлөөгүй» гэжэ шалтаһаар үрэһэ шэрэхэ, зөөхэ хүдэлмэрeэ ехээр унжагайрууулна. Хабар болохолоор лэ үрэһэ хүрэнгэ бэдэрээд харайлгалдадаг эдэ колхозойхид мүнөө хажуудаа бэлэн байһан үрэһэ абахын түлөө оролдонгүй, һанаа амархан һуужа байхань гайхалтай.

Мүн КПСС-эй айком, аймгүйсэдком эдэ колхозуудай үрэһэ хаалгые удааруулжа байхадань шанга эрилтэ табинагүй. Гадна зарим колхозуудай тарялан дээрэ мүнөө болотор хуряагдаагүй хартаабха ехэ үлэшөөд, саһанда дарагдажа, хүлдэжэ байна. Тэрэшэлэн хэдэн зуугаад гектар тэжээлэй корнеплодуудшье малтагдажа абтаагүй хэбтэһээр хосорбо.

Аймагай хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд үрэһэ хаалгые шамдуулха эрид хэмжээнүүдые абахань шухала болонхой.

Д. Аюшеев, манай корр.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Захиргаанай, спортивна болон олониитын бусад барилга, байшангуудые бодхоолгодо мүнгэн зөөри гаргашалгые гуримшуулха тухай

Һүүлэй үедэ парти, правительствомнай гэр байрын барилгые эрид һайжаруулха зорилгоор хэдэн шухала шиидхэбэринүүдые абаа, ойрын жэлнүүдтэ гэр байраар дуталдахаяа болихо гэһэн зорилго табяа. Эдэ шиидхэбэринүүдэй абтаһанай, мүн промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгэй һайжаруулагдаһанай ашаар гэр байрануудые урданайхиһаа нилээд олоор баридаг болохо арга олдоһон байна.

1957 ондо байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб үлүүлэн дүүргэдээ, тиихэдэ байгша оной найма һарын туршада, нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо хамта дээрээ 3 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ талмайтай байрын гэрнүүд баригдаба.

Хэрбээ гэр байрын барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөриин зарим хубинь мүнөө үедэ тон шухала, бэшэ хэрэгүүдтэ гаргашалагдадаггүй байгаа һаань, амжалтанууднай бүри ехэ байха һэн, харин гэр байраар дуталдахаяа болихо гэһэн зорилго бүри богони болзор соо шиидхэгдэхэ байгаа.

Хүн зоноо бултыень гэр байратай болгохо тухай парти, правительствын табиһан гол шухала зорилгые шиидхэлгэдэ бүхы мүнгэн зөөриеэ, хүсэеэ хандуулхын орондо хэдэн городуудта айхабтар ехэ мүнгэн захиргаанай үнэтэй байшангуудые, спортын, Культурын ордонгуудые, театр, цирк, клуб, стадион, тамаралгын бассейн, выставкэ эмхидхэхэ павильонуудые, элдэб зургаанай дача болон бусад байшан, барилгануудые бодхоохо хэрэгтэ гаргашалагдана. Гэхэтэй хамта эдэ бүхы байшан, барилгануудые заатагүй мүнөө түбхын түрүүндэ бариха шухала бэшэ юм.

Эдэ байшангууд хэдэн олон ушарта аяар үнинһөө тусхай проектээр барижа эхилэгдэнхэй, гадна элдэб гоёлто, шэмэглэлынь угаа ехэ байхаар хараалагдаһан байдаг.

Захиргаанай байшангуудта кабинет, приёмно, заседаниин залнуудынь дан ехэ хэмжүүртэй байдаг. Мүн тэдээниие гоёохо хэрэгтэ ехэ зөөри гаргагдадаг, үнэтэй мебель, телевизорнүүд, радиоприёмнигууд болон бусад түхеэрэлгэ тэндэ табигдадаг байха юм.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гэр байрын барилгада нэмэлтэ мүнгэн зөөри гаргаха зорилгоор, тэрэшэлэн һургуули, больница, хүүгэдэй эмхи зургаануудые бүри олоор баридаг болохын тулада «Захиргаанай, спортивна болон олониитын бусад барилга, байшангуудые бодхоолгодо мүнгэн зөөри гаргашалгые гуримшуулха тухай» тогтоол абаба.

Энэ тогтоолой ёһоор СССР-эй Министерство, зургаанууд, союзна республикануудай компартиин ЦК-нууд болон Министрнүүдэй Соведүүд захиргаанай, олониитын байшан, барилгануудые бодхоохо түсэб, мүн баригдажа байһан тиимэ байшангуудай списогые дахин хаража үзэхэ ёһотой. Тиихэдээ ойрын сагта тон шухала хэрэгтэй болохоор бэшэ байшан, барилгануудые барихаяа болижо, сүлөөрһэн мүнгэн зөөри, хүсые байрын гэр, һургуули, больница, үхибүүдэй эмхи зургаануудые бариха хэрэгтэ гаргашалха ёһотой. Гадна мүнөө баригдажа байбашье, тон шухала хэрэгтэй бэшэ захиргаанай болон олониитын байшангуудые барижа дүүргээд, тэдэниие байрын гэр, һургуули, больница, үхибүүдэй эмхи зургаан болгон хэрэглэхэ хэмжээ хараалаад, хүсэндэнь оруулха ёһотой.

Саашадаа союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй тусхай зүбшөөлөөр лэ захиргаанай шэнэ байшангууд, театр, цирк, клуб, Культурын ордон болон элдэб зургаанай дачанууд, стадион болон тамаралгын бассейнүүд баригдадаг байха ёһотой гэжэ тогтоол соо хараалагдаба. Эдэ байшангуудые бариха түсэбые СССР-эй Госплан, СССР-эй Госстрой арадай ажахыда мүнгэн зөөри һомолхо жэлэй түсэбтэй хамта хаража үзэхэ ёһотой.

Энэ тогтоол соо хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэ ойрын жэлнүүдтэ манай орон дотор гэр байраар дуталдахаяа болихо гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриие бүри түргэнөөр бэелүүлхэ шэнэ арга олгоно.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэн

Мухаршэбэрэй аймагай «Гигант» колхозой һүнэй-товарна гурбадахи фермынхид энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1850 литр һү һааха уялга абаа һэн. Һаалишад энэ абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлжэ байнхай. Мүнөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1418 литр һүн һаагдаа. Дүршэл шадабаритай түрүү һаалишад бүришье ехэ амжалта туйлаад байна.

Тус фермынхид үнеэдээ май һараһаа эхилжэ зунай бэлшээридэ гаргаад, түхэреэн сүүдхэ соо адуулаа. Мал адуулагшад Савелий Носков, Лука Носков, Прокопий Калашников гэгшэд бэлшээреэ хэды хоноод лэ һэлгүүлжэ байгаад, шадамар бэрхээр адуулна. Үнеэдые уһаар дутаахагүйн, хужарта саг соонь оруулжа ябахын тухайда ехэ анхарал табидаг байха юм.

Малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлгээр колхоз соогоо түрүүлжэ, энэ фермынхид правлениин, партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг абаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ үбэлжэлгэдэ бэлдэн, малайнгаа бүхы байрануудые заһабарилаа, дулаалаа. Үнеэдэй байха 4 байра баряад, үбһэ хадагалха хоёр хорёо бэлэн болгоо. Тиихэдэ 50-яад центнер үбһэн, хэдэн зуугаад центнер һолоомо малай байрада асарагданхай. Үнеэд булта тобир тарган үбэлжэлгэдэ орохонь.

Фермэ дээрэ урдань байһан культбаза заһабарилагдан түхеэрэгдэбэ. Тэндэнь малшадай байха дүрбэн таһалга, мүн столово, улаан булан бии. Шэнэ газетэ, журнал, һонирхолтой номууд абаашагдадаг.

Партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай дэбжэлтээр угтахын зорилгоор фермынхид октябриин 10-да үбэлжэлгэдэ хүсэд бэлдэжэ дүүргээд, абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллана.

М. Фалилеев.

Заводой түрүүшүүл

Степан Потапович Трифонов мэргэжэл шадабари ехэтэй токарь юм. Энэ нүхэр ажал хэжэ эхилһэнһээ хойшо Улан-Удын судна бүтээлгын заводто хүдэлнэ. Тэрэнэй хэжэ шадахагүй юумэн хомор. Суднануудай орёо оньһон детальнуудһаа эхилээд, элдэб жэжэ зүйлнүүдые тон уранаар бүтээдэг байна.

Заводой хүтэлбэрилэгшэд Степан Потаповичые токарна элдэб станок дээрэ хүдэлмэрилүүлдэг. Юуб гэхэдэ тэрэ тон нарин хэлбэритэй детальнуудые бүтээдэг ха юм. Бүтээһэн продукцинь һайн сэгнэлтэтэйгээр тушаагдажа абтадаг. Нүхэр Трифонов жэл бүхэндэ даалгабаряа болзорһоонь хоёр һара урид дүүргэдэг байна. Мүнөө партиин XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, жэлэйнгээ түсэб 9 һара соо дүүргэбэ.

Токарна паркын мастер Л. С. Розенкинд квартал соо мастерска участогтаа зэр зэмсэгээ жэшээтэ һайнаар байлгахын түлөө соносхогдоһон конкурсдо түрүү һуури эзэлжэ, нэгэдэхи мүнгэн шан абаба.

Культурна, эмхи гуримтай цехтэ ажалайшье бүтээсын дээгүүр байхань мэдээжэ. Цех дотор юумэн бүхэн гуримтай, ургамал сэсэгүүд хаа хаанагүй табяатай, ёһотой сэсэрлиг шэнги. Цех дотор ариг сэбэр сахихын түлөө токарь Трифонов ехэ үүсхэл гаргаһан байгаа. Ажалайнгаа һүүлээр хүдэлмэришэд цехтээ үлэжэ, участогаа сэбэрлэдэг байна.

Заводой Хүндэлэлэй доска дээрэ халаанайнгаа даабари дүүргэһэн түрүүшүүлэй нэрэ бэшэгдэнэ. Тэдэнэрэй тоодо слесарьнууд Л. Дмитриев, А. Исаев, үрэмдэгшэ В. Фомин, В. Шигаев, токарьнууд Д. Дамбаев, А. Степанец болон бусад ороно.

Д. Балданов.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Арга боломжоо дүүрэн хэрэглэхэ

КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой пленум һаяхан боложо, «Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолнууд болон аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн асуудалаар партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. Поповой,** «Аймагай колхозуудта, «Эрдэм» совхоздо уһалуури хэхэ барилгануудые үргэдхэхэ, уһалагдадаг газарай талмайе ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай» гэжэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Г. Карамановай** элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тушаа партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэрие аймагай ажалшад халуунаар угтан абаа. Мүнөө КПСС-эй XXI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө хаа хаанагүй социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна.

— Үнгэрһэн үе соо аймагай колхозууд нилээд амжалта туйлаа гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ. Энэ жэлэй үнгэрһэн 8 һарын туршада аймагай колхозууд, «Эрдэм» совхоз эбэртэ малайнгаа тоо толгойе нёдондонойхиһоо 10 процентээр, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо 8 процентээр нэмээгээ. Мүн хони үсхэбэрилгөөр һайн амжалта туйлагдаа. Аймагай олон колхозууд хонидоо 30—40 процентээр олошоруулаа.

Гэбэшье зарим колхозууд малаа үсхэбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй байна. Үнеэдэйнгээ тоо үсөөрүүлһэншье колхозууд бии. Малай ашаг шэмэнь үшөөл бага байһаар. Илангаяа XX партсъездын, Сталинай нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозуудта һүн багаар һаагдана.

Мүнөө жэл орооһо тарияанай муу бэшэ ургаса абтаа. Теэд гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө зарим колхозууд дүүргээгүй байна. Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхоз 13 мянган центнер таряа сохижо абаад, оройдоол 400 гаран центнерынь тушаагаа. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз таряа тушаалгаяа удааруулна...

— Мүнөө малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй шухала үе болоод байна. Тэндэ олон малшад хэрэгтэй. Мал ажал дээрэ хүдэлхэ хүнүүдые шэлэн олохо хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Аймаг дотор зоотехническэ, ветеринарна хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай. Ветеринарна мэргэжэлтэд колхозуудта һайн туһа, профилактическа хүдэлмэри саг соонь эмхидхээгүй. Энэ талаар партиин айком, аймгүйсэдком ёһото хэмжээ абанагүй гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

— Мухаршэбэрэй аймпотребсоюз совхозой ажалшадые эд бараагаар, эдеэ хоолоор мууса хангадаг,—гэжэ «Эрдэм» совхозой парторганизациин секретарь нүхэр **М. Гармаев** хэлээ.—Түгнын сельпогойхид совхозой холын фермэ, отарануудаар нүүдэл наймаа эмхидхэдэггүй, малшадые шухала хэрэгтэй эд бараагаар хангадаггүй байна.

Аймагай ветеринарна пунктнуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай Мухаршэбэрэй аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын инспекциин главна ветврач нүхэр **Хмелев** хэлэбэ.

Ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха тушаа аймагай партийна организаци бага анхарал табина гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Пленумэй хоёрдохи асуудалаар аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Караманов** элидхэл хэхэдээ, аймаг дотор газар уһалха, уһалууриин барилгануудые үргэнөөр ябуулха ехэ арга боломжо байһан тушаа тогтожо хэлээ.

Мүнөө жэлдэ аймаг соо нилээд ехэ газар уһалагдаа. Бүхы дээрээ уһалагдаха 14 мянган гектар газарай 12 мянган гектарынь уһалагдаһан байна. Сабшалан уһалалгые Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Гигант» колхозууд һайнаар эмхидхээ. «Эрдэм» совхоз 600 гектар сабшалан уһалаад, га бүриһөө 7 центнерһээ 14 центнер хүрэтэр үбһэ ногооной ургаса хуряагаа.

Уһалуури хэхэ барилгануудые олоор түхеэрхэ арга Мухаршэбэртэ яһала бии. Сулхарай уһалууриин системэ баригдажа эхилһээр 3—4 жэл үнгэрөө. Жэл бүри тэрээндэ мүнгэ зөөри ехээр гаргашалагдана. Теэд дүүргэгдэхэнь үшөөл үды хэбэртэй.

Түгнын талада 400 гаран гектар сабшалан, бэлшээри, 2000 гектар таряалан уһалха уһалууриин системэ үни баригдаһан байгаа. Мүнөө энэ системэ үнихэнэй ажаллanагүй гэжэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Перевалов** хэлэбэ. Энээниие бодхоохо талаар Хүдөө ажахын министерство колхозуудта туһалнагүй.

—Шугы бургааһа сэбэрлэхэ, уһалууриин канава малтаха тусхай машина, зэмсэгүүд үсөөн байна. Үбһэ ногооной ехэ ургаса абахаар арга боломжоо хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **С. Брылев,** XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Т. Шишмаков** гэгшэд хэлээ.

Пленум дээрэ республикын Хүдөө ажахын министр нүхэр **Иванов** үгэ хэлээ.

Тэрэнэй һүүлээр пленумдэ хабаадагшад хэлсэһэн асуудалнуудаараа зохихо тогтоолнуудые баталан абаа.

Т. Гармаев, манай корр.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Юундэ ондоо гуримтай юм?

Бутылка, шаажан банкануудые тушаахаяа Зерногородогой магазинда бидэнэр һаяхан ошобобди. Шаажан амһарта тушаажа абыт гэһэн гуйлтатайгаар магазиниие даагша Дроздинада хандаа һэмди. «Амһарта бидэ абанагүйбди, тэрэниие хэхэ газар үгы» гэжэ нүхэр Дроздина шэрүүнээр харюусаа.

Теэд хэдэн бутылка, банкануудые тушааха гэжэ Мелькомбинадай магазин ошохо баатай бологдоо. Мүн эндэшье магазиниие даагша нүхэр Понина манда тиимэ харюу үгэбэ. Харин Октябрьска тосхондо ошогты, тэндэ амһарта абахадаа болохо гэжэ нүхэр Понина хэлэбэ.

Октябрьска тосхоной магазинай наймаалагшад худалдан абагшадта уринаар хандадаг байна. Тэдэнэр хооһон бутылка, банкануудые үгэ хэлэнгүй тушаажа абадаг.

Эдэ магазинууд ондо ондоо гуримтай юм гү? Хооһон амһарта тушааха гээ һаа хэдэн магазинаар ябаха ушар юундэ гарана гээшэб?

В. Васильева,
ПВЗ-гэй хүдэлмэрилэгшэ,
Ланина,
гэрэй эзэн эхэнэр.

15 километртэ банида орохо гэжэ ошоно

Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын сомоной «Ошон» колхозой хүтэлбэрилэгшэд колхознигуудайнгаа ажаһуудалай эрилтые хангаха гэжэ огто оролдоногүй.

Колхозой залуушуулда нэгэ хүхихэ, зугаалха арга байнагүй. Клуб хаагдаһаар үни болоо. Эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байһан залуушуул сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ, уранһайханай кружогуудта хабаадалсажа, оюун бэлигээ харуулхые хүсэдэг. Клубай хаалтатай байһан дээрэһээ эндэ культурно-гэгээрэлэй ямаршье хэмжээ-ябуулга үнгэргэгдэнэгүй. Мүн ДОСААФ-эй зүгһөө нэгэшье кружок эмхидхэгдээгүй байха юм.

Тиихэдэ ариг сэбэрэй талаар ехэ дутагдалтай. Мүнөө болотор колхоз банигүй байһаар. Бани бариха гэжэ һуури табигдаһаар гурбан жэл болоо. Тэрэ гэһээр юуншье хэгдээгүй. Тус колхозойхид һарадаа нэгэ гү, али хоёр һара боложо банида орохо гэжэ хүршэ Кировэй нэрэмжэтэ колхоз ошодог гээшэ. Энэ колхоз 15 километрын газарта оршодог юм.

Колхознигуудай эрилтэдэ правлениин гэшүүдэй иимэ хайхарамжагүйгөөр хандадаг байһаниинь гайхалтай.

М. Дондукова.

Лектортэ баясхалан хүргөө

Хэжэнгын аймагай центрын Культурын байшан соо һонирхолтой лекци уншагдаа. Эндэ суглараһан олохон ажалшадта республикымнай габьяата врач нүхэр Кацин «рак үбшэн, тэрэниие аргалха тухай» дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Рак үбшэндэ гол түлэб хүнэй хото, хоолой, булшархай, уушхан гэхэ мэтын органууд дайралдадаг байна. Түрүүшын үедэ энэ үбшэнэй бии болоһые хайшан гэжэ тодорхойлхо, таниха арга тушаа лектор хэлээ.

Д. Самбуев.

Түрүү хүнүүд тухай

БҮРДЭНЭЙ ФЕРМЫН ЭРХИМ ҺААЛИШАН

Бүрдэн нютагта Кяхтын хониной совхозой һаамхай үнеэдэй фермэ байрланхай юм. Эндэ үнэн сэхэ ажалаараа алдар солотой болоһон малшад бии. Тэдэ түрүүшүүлэй нэгэн Дынсыма Будажаповна Улзутуева болоно.

Нүхэр Улзутуева һаалишанаар арбаад жэлдэ таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилжэ, ажал хэрэгээ һайнаар мэдэхэ, дүй дүршэл ехэтэй һаалишан болонхой. Мүнөө энэ һаалишанда нютагай үүлтэрэй 16 үнеэн даалгагданхай. Жэлэй эхиндэ абаһан уялга соогоо Дынсыма Будажаповна үнеэн бүхэнһөө 2300 литр һү һаахаб гэжэ хэлэһэн юм.

Нёдондо үбэлһөө хойшо түрүү һаалишанай гаргаһан оролдосотой ажалай үрэ дүн харагдажа эхилээ. Үнгэрһэн 9 һара соо үнеэн бүриһөө 2200 литр һү һаагаад байна.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөнэй хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэржэ эхилхэдэ, Дынсыма Будажаповна абаһан уялгаяа дахин хаража үзөө. Тиин түрэл партиингаа зарлагдаад байһан съездэ бэлэг болгон, үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга абаа.

— Хайшан гэжэ хүдэлхэдөө, ямар аргаар һү һаалгаяа дээшэлүүлнэбта,— гэжэ асуухада:

— Хайшан гэхэ юун байхаб даа,— гэжэ нүхэр Улзутуева хөөрэнэ,— оролдохол хэрэгтэй

ха юм. Нёдондо үнеэн бү[...] 10 тонно силос дарагдаа[...] Үнеэднай дулаан байраар [...]гагдаһан, бүлеэдхэгдэ[...] уһаар уһалдаг һэмди. Зү[...] оролдосотойгоор адуулагда[...] һаалга болон харууһал[...] зоотехническэ заабари б[...] сахигдадаг байна. Саашa[...] энэ гуримаа алдангүйгөөр [...] дэлжэ, абаһан уялгаяа дү[...]хэл байхаб...

Эдэ үдэрнүүдтэ Бүрд[...] фермэдэ һү һаалгые дэ[...]лүүлгээр һаалишадай д[...] мүрысөөн улам үргэдэжэ [...]на.

Зураг дээрэ: Д. Б. Ульз[...]ева.

С. Климо[...]

Залуу уралан нарижуулагшад[...] анхаралаа хандуулха

Партиин XX съездын һүүлээр орондомнай уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод улам олошороо. Тэрэ тоодо манайшье республикын промышленна предприятинуудта уралан нарижуулагшад олошоржо, орёо нарин оньһото зүйлнүүдые ухаалан зохёогоод, гүрэнэй зөөри алмаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана.

Бурядай совнархозой предприятинуудай нэгэн болохо Галуута-Нуурай шахтада уралан нарижуулагшадай нэрэ үдэр бүри олошорно. Шахтын участок бүхэндэ залуу хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд уралан нарижуулгын хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, барилгын участогай прораб Р. А. Предтеченский канализациин худагуудай түмэр бетонно хоолойнуудай түхеэрэлгые шэнээр зохёогсо. Тиигэжэ жэл соо 20 мянган түхэриг алмаха арга олгоһон байна. Мүн тэрэнэй дурадхалаар траншей малтаха хүдэлмэриин түхеэрэлгэнүүд богонихон саг соо бэлэдхэгдэдэг боложо, нилээд ехэ хэрэгсэлнүүд алмагдадаг болоо. Гадна 7—8 шахтын залуу гагнууршан Ф. С. Молофеев үгэрһэн 9 һара соо уралан нарижуулгын хоёр дурадхал оруулаа. Тэрэнэй түрүүшын дурадхалаар бульдозерой рессор доро 150х150 миллиметр түмэрөөр хорообхо түхеэрэгдэжэ, бульдозернуудай авари хэхэ ушар усадхагдаһан байна. Мүн энэ шахтын электрогагнууршан С. С. Г[...] «ПБС-110/25» гэжэ буровой [...]гой коронкын түхэлые ондо[...]гохо дурадхал оруулаа. Тэр[...] ашаар станогой хүдэлсэ [...] һайжаржа, бүхэ аад, тон [...] «Победит» гэжэ металлай га[...] бага болгогдоо. Тэрэшэлэн [...]ваторай машинист нүхэр Ше[...] электромеханическа масте[...] токарь нүхэр Черьев болон [...] үнэтэ дурадхалнуудые оруул[...]рэнэйнгөө зөөрие ехээр а[...] байна.

Гэбэшье ажалаа оньһож[...]ха хэрэгтэ шахтын профсоюз[...]митедэй анхаралаа һайнаар [...]дуулжа байгаа һаань, залуу [...] нарижуулагшад бүришье ол[...]һэн. Галуута Нуурай рудоу[...]ниин шахта болон предприя[...]та уралан нарижуулагшадай[...]лан зохёогшодой общество [...] болотор эмхидхэгдээгүй ба[...] Тэрэшэлэн уралан нариж[...] бюллетень үнгэрһэн юһэ[...] соо оройдоол нэгэ дахин гар[...] Мүн шахта бүхэндэ уралан [...]жуулагшадай ажалые хар[...] самбарнууд түхеэрэгдэхэ [...]аад, энэ хүдэлмэри хэгдэнэг[...] мэтын хойшолонгуудһаа [...] нүхэр Хамагановай оруулһан [...]радхал орхигдошоо тооной. [...] тэрэнэй дурадхалые үйлэд[...] нэбтэрүүлээ һаань вагонууд[...]һэ ашаха хүдэлмэри нилээд [...] хэгдэхэ һэн.

П. П[...]

КПСС-эй түүхэ шудална

Улан-Удын медицинскэ эмхи зургаануудай парторганизацинууд партийна һуралсалайнгаа шэнэ жэлые эмхитэйгээр эхилээ. Городой санэпидстанциин парторганизациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн, КПСС-эй түүхэ шудалха кружогой түрүүшын заняти октябриин 1-дэ үнгэргэгдөө. «Россида хүдэлмэришэнэй тэмсэлэй эхилжэ, марксизмын дэлгэрһэн тухай» бүлэгые кружогой хүтэлбэрилэгшэ М. А. Савельева ойлгосотойгоор тайлбарилжа үгөө. Пропагандист Савельева һайн конспект бэшээд ерэбэшье, тэрэнээ харангүй шахуу, өөрынгөө үгөөр, тодо һонороор хөөрөө. Россида капитализмын хүгжэжэ, олониитэ зоной байдалай муудаһан тухай, революционно демокрадуудай болон народнигуудай, түрүүшын марксистска кружогуудай хүдэлмэри тухай, В. И. Ленинэй революционно ажал-ябуулгаяа эхилһэн тухай асуудалнуудта пропагандист тогтон хэлээ. Партиин түүхын эдэ асуудалнуудые тайлбарилхадаа, нүхэр Савельева уранһайханай литератураһаа жэшээнүүдые абажа байжа харуулаа. Революциин урда тээхи Россин хүдэлмэришэдэй ажабайдал тухай хөөрэхэдөө, «Русьда хэд жаргалтай һуудаг бэ» гэһэн Н. А. Некрасовай, «Эхэ», «Артамоновтоной хэрэг үйлэ» гэһэн А. М. Горькиин зохёолнуудһаа жэшээ харуулжа хэлэхэдэнь һурагшадта һонирхолтой байгаа. «Ленин Октябрьда», «Максимай эдир наһан» гэхэ мэтын кинокартинануудые дахин хараха гэжэ кружогой хүтэлбэрилэгшэ һурагшадтаа һайшаан дурадхаа. Разночинецууд гээшэ хэд бэ, юундэ тиигэжэ нэрлэгдэдэг бэ гэхэ мэтын асуудалнуудые һурагшадайнгаа асуухадань, пропагандист ойлгосотой тодо харюу үгөө.

Энээнтэй хамта, зарим медицинскэ эмхи зургаануудай партийна организацинууд һуралсалай жэл эхилхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаа. Жэшээлхэдэ, вендиспансерай дэргэдэхи парторганизацида мүнөөнэй политика шудалха кружогой хэшээл саг соогоо үнгэргэгдэнгүй, хэдэн хоногоор хойшолуулагдаа. Эндэхи зарим медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд политическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэ тухай һаналаа ехээр табинагүй.

Е. Атутова, КПСС-эй Советскэ райкомой пропаганда, агитациин таһагай инструктор.

Партийна хронико

ЦАКИР. «Коммунизмын зам» колхозой партийна организаци бригадануудай партийна организациин хүдэлмэриие ямараар удариданаб» гэһэн асуудалаар партийна организациин секретарь нүхэр Р. Г. Гармаевай хэһэн тоосоое КПСС-эй Закаменай айкомой бюро һаяшаг шагнаа.

Партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри «Хужар», «Үлэнтэ» гэжэ бригадануудта һулаар ябуулагдана, колхознигуудай дунда лекци, элидхэл уншагдажа, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд малшадай культурна эрилтые мууса хангана гэжэ элирүүлэгдээ.

Эдэ бригадануудай партийна организациин хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тусхай хэмжээ партиин айком хараалаа.

СССР соохи хүн зоной тоо бүридхэлгэ— бүгэдэ арадай хэрэг мүн

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй шиидхэбэриин ёһоор, 1959 оной январиин 15-да хүн зоной тоо бүридхэхэ бүхэсоюзна бэшэлгэ үнгэргэгдэхэ юм.

Энэ үдэр нютагай сагаар үглөөнэй 8 часта 600 мянга шахуу тоо бүридхэлшэд манай үргэн ехэ орон дотор тоо бүридхэл хэжэ эхилхэ байна. Хүн бүхэн—нарай нялха үхибүүдһээ эхилээд (1959 оной январиин 14-нэй һүниин 12 час болотор түрэһэн үхибүүд), үндэр наһатай болоһон үбгэд, хүгшэд хүрэтэр тоо бүридхэлдэ абтажа, тоо бүридхэлэй хуудаһанай 10 асуудалда хүн бүхэн тушаа харюу бэшэгдэхэ юм.

Тоо бүридхэлэй гол зорилго юуб гэхэдэ, хүн зоной тоо, тэдэнэй хаагуур ажаһуудагые бүридхэһэн зүб мэдээ абаха, мүн хүн зоной эрэгтэй, эмэгтэйн, наһанай, гэр бүлын байдал, үндэһэ яһатанай, хэлэнэй, эрдэм һургуулиин, һуралсалай, ямар ажал хэдэг тухайнь мэдээ абаха болоно.

Эдэ бүгэдэ юундэ хэрэгтэйб? Социалистическэ экономикын үйлэдбэриин хүсэндэ хүн зон гол һуури эзэлдэг гээшэ, тиимэһээ арадай ажахын, тэрэнэй һалбаринуудые хүгжөөхэ түсэб зохёоходоо, эгээн түрүүн хүн зоной тоо тодорхойлдог юм. Арад зоной хүсөөр, тэдэнэй аша туһада арадай ажахы хүгжөөгдэдэг байна.

Хүн зоной тоо бүридхэлые зүбөөр абаагүйдэ үйлэдбэриие хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдал һайжаруулха түсэб табихын аргагүй. Жэшээнь, эд бараа, гутал хубсаһа, эдеэ хоолой зүйл түсэблэхын тулада хүн зоной эрэгтэй эмэгтэйн, наһанай тоо бүридхэл хэрэгтэй болодог. Һургуулиин байшан, хүүгэдэй сад, ясли барилга түсэблэхын тулада һургуулиин наһанай, һургуулида ороодүй үхибүүдэй тоо бүридхэхэ хэрэгтэй юм. Ном һудар, газетэ, журналые үндэһэ яһатанай хэлэн дээрэ хэблэн гаргахын тулада хүн зоной үндэһэ яһанай тоо элирүүлдэг байна. Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар продукци үйлэдбэрилгые түсэблэхэдэ хүн зоной тоо бүридхэл заатагүй хэрэгтэй болодог.

ХҮН ЗОНОЙ ТОО БҮРИДХЭЛ УРДАНЬ ХЭГДЭДЭГ БАЙГАА ГҮ?

Бури эртэ урда сагташье хүн зоной тоо бүридхэл хэдэг байһан юм.

Октябрьска революциин һүүлээр парти, правительство хүн зоной тоо бүридхэл зүбөөр хэхэ хэрэгтэ һаналаа ехээр табяа. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ, граждан дайнай үедэ хэды ехэ бэрхэшээлэй тохёолдобошье, В. И. Ленинэй үүсхэлээр 1920 ондо хүн зоной тоо бүридхэлгэ түрүүшынхеэ хэгдээ һэн. Хүн зоной тоо бүридхэлгын хүдэлмэриие В. И. Ленин өөрөө хаража, шалгажа байгаад, али болохо туһаламжа үзүүлхыень советскэ эмхи зургаануудһаа эридэг һэн. «Тоо бүридхэл хадаа ганса нэгэн һалбариин хэрэг бэшэ, харин республикын хэрэг, бүхы советскэ эмхи зургаануудай хэрэг мүн»,—гэжэ В. И. Ленин заадаг бэлэй.

1920 ондо хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэ хэхэтээ хамта хүдөө ажахын, промышленна предприятинуудай тоо бүридхэл хэгдээ һэн.

Хариин булимтарагшадай манай оронһоо хүсэд намнагдаагүй байхада, ороной ажахын һандаралда ороод, хүндэ хүшэр байдалай тохёолдоод байһан тэрэ үедэ хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэ эмхитэй һайнаар үнгэргэгдөө бэлэй. 1920 оной тоо бүридхэлэй ёһоор залуу Совет гүрэндэ тэрэ үедэ 134 миллион хүн ажаһуужа байгаа. Арадай ажахые һэргээн бодхоохо түсэб табихадаа, энэ тоо бүридхэлэй материал хэрэглэгдээ һэн.

Хүн зоной тоо хоёрдохёо 1926 ондо бүридхэлдэ абтаһан юм. Энэ үедэ Совет ороной хүн зоной тоо 147 миллион болоһон байгаа. 1926 ондо хэгдэһэн хүн зоной тоо бүридхэлгын бэшэлгэ политическэ, уласхоорондын ехэ удха шанартай байгаа. Юуб гэхэдэ дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалистическэ гүрэн удаан болонгүй һалахань гэжэ байгаад хариин гүрэнэйхидэй хашхаралдажа байхадань, манай орон хүгжэн бадаржа, хүн зониинь түргэн олошоржо байгаа бшуу. Гадна, энэ тоо бүридхэлгын бэшэлгэ арадай ажахын ехэ удхашанартай байһан гээшэ. Социализм байгуулгын нэгэдэхи табан жэлэй түсэб зохёоходо энэ тоо бүридхэлгын материал хэрэглэгдэһэн юм.

Хүн зоной тоо бүридхэхэ бүхэсоюзна гурбадахи бэшэлгэ 1939 оной январь һарада хэгдэһэн юм. Тиихэдэнь хүн зоной тоо 170,5 миллион болоод байгаа.

Иигээд байхадаа һүүлэй тоо бүридхэлгэһөө хойшо мүнөө болотор 20 жэл үнгэрөө. Энэ саг соо совет арадай ажабайдалда улас түрын удхашанартай айхабтар ехэ хубилалта болоо. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арад толотомо илалта туйлаад, дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ арадай ажахые һэргээн бодхоохо түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ. Промышленностьмнай хурдан түргэнөөр хүгжөө, хүдөө ажахыда ехэ амжалта туйлагдаа, совет арадай ажабайдал баян дэлгэр болоо, эрдэм наука, искусство хүгжэн бадараа. эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй дунда Советскэ Союзай нэрэ хүндэнь улам ехэ болоо.

Мүнөө үнгэргэгдэхеэ байгаа хүн зоной тоо бүридхэлдэ Советскэ Союзай арад зоной туйлаһан амжалта эли тодоор харуулагдаха байна. Энээнтэй хамта коммунизм байгуулгын түсэбүүдые зохёохо, тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэ дүнгүүд айхабтар ехэ удхашанартай байха юм. Эгээл нимэһээ хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэ политическэ болон арадай ажахын ехэ удха шанартай байна.

БУРЖУАЗНА ГҮРЭНҮҮДТЭ ЭНЭ ЯМАР ЗОРИЛГОТОЙГООР ХЭГДЭДЭГ БЭ?

Капиталистическэ оронуудта хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэ тал ондоо зорилготойгоор хэгдэдэг гээшэ. Хүниие мүлжэдэг капитализмын оронуудта хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэ ажалшадта алба налог ашахын, дайн сэрэг үүдхэхын зорилгоор, капиталистнуудай, буржуазна правительствонуудай аша туһада хэгдэдэг юм.

Капиталистическэ гүрэнүүдтэ хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгын материалнууд болон бусад тоо бүридхэл худал хуурмагаар хэгдэдэг, тэндэнь бодото байдал зүбөөр харуулагдадаггүй байна. Жэл ерэхэ бүри тэндэ хүдэлмэригүйшүүл олон боложо, ажалшадай байдал муудажа байдаг. Хүдэлмэригүйдэлгые бодото дээрэнь харуулхагүйн тулада үсөөн хоногоор ажал хэжэ, олзо бэдэрээшэдые ажалтай зон гэжэ тоолодог заншалтай.

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ЯМАР ХҮДЭЛМЭРИ ЯБУУЛАГДАХА ЁҺОТОЙБ?

Совет орон дотор хаа хаанагүй, тэрэ тоодо манай республика дотор хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэдэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэнэ. Бэлэдхэлэй хүдэлмэри мүнөө дүүрэнтэжэ байна.

Хүн зоной тоо бүридхэлэй бэшэлгэ хэхэдээ бүхы юумэн хараада абтаха ёһотой. Хүн бүхэниие бүридхэлдэ абахын тулада городуудта, районуудай һуурин газарнуудта айл бүхэниие харуулһан картатай байха хэрэгтэй. Районуудай картанууд, городуудай түсэб энэ хэрэгые хангажа шадаха байна. Энээгээр һанаагаа амаржа болохогүй. Городуудта, поселогуудта үйлсэ, заха үзүүрээр байһан гэр бүхэниие нэрэтэй, номертой болгохо шухала. Энэ ажал тоо бүридхэл хэхэдэ, мүн хэлхеэ холбоошодто ехэ хэрэгтэй байна. Гэтэр республикымнай түб хотодо энэ талаар олон дутагдал үзэгдэнэ. Гэрнүүдые номертой болгохо хүдэлмэри үшөө дүүрээдүй байһаар. Энэ асуудалаар правительствын[...]лые городой Совэдэй гүйсэд[...]митет дүүргэнэгүй.

Городуудта, һуурин газар[...] хүдөө нютагуудта мүнөө хү[...] список табяатай. Байгша о[...]кабрь һара соо энэнь дахи[...]гагдаха юм.

Хүн зоной тоо бүридхэлэй [...]гэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри[...] харюусалгатай үе ерээд [...] Тоо бүридхэлэй бэшэлгэ хэ[...]нүүдые шэлэн оложо бата[...]дэлмэри мүнөө ябуулагдажа[...] Ажалшадай депутадуудай [...]дуудай, районуудай Сове[...] гүйсэдхэхэ комитедүүд хү[...] тоо бүридхэлэй бэшэлгэ хэ[...] хүнүүдые, тэрэ тоодо Улан-[...]родто 600 шахуу тоо бүри[...] болон инструкторнуудые бат[...]

Бүхы городуудта, райо[...] хүдөө нютагуудта тоо бүр[...] бэшэлгэдэ туһалха коми[...] бии болгогдоһон байна. Тэ[...]нэй олониинь мууса хүдэлн[...]

Арад зоной дунда ойлгуу[...] хүдэлмэри һайнаар, удха т[...]рөөр ябуулха саг болоо. Хү[...] тоо бүридхэлэй гол зорилго[...] шанарые ажалша хүн бүхэн [...] тодоор мэдэхэ, тиигэжэ эн[...]тэ али болохоор туһалха ё[...]

Энэ хэрэгтэ клубууд, мүн [...] соёл культурын эмхи зург[...] хэблэл, радио, кино ехэ үүр[...] гэхэ уялгатай. Партийна, с[...] комсомолой, профсоюзай ор[...]цинуудай туһаламжаар, [...] ажалшадай эдэбхитэй дэм[...] ашаар хүн зоной тоо бүр[...] бүхэсоюзна бэшэлгые амжа[...]гаар үнгэргэжэ шадаха бай[...]

Н. ЗАМАРАЕВ, [...] АССР-эй статис[...] управлениин нач[...]

Эрхэ сүлөө, эб найрамдалай туг доро

Ташкент хотодо болохо Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой конференцидэ зорюулагдана

☆☆

Хоёр түбиин уран зохёолшодой Ехэ Хуралдаан

Зураг дээрэ: Ташкентдэ болохо Африкын оронуудай уран зохёолшодой конференциин эмблеймэ ...

ТАСС-эй фотохронико.

...нөө үедэ «Ташкент» гэһэн үгэ болон Африкын оронуудай ...үндэһэ яһатанай яиза бүриин ...нүүд дээрэ үдэр һүнигүй хүсэ...өөр, омогтойгоор, дулаахананаар ...дэнэ.

...Юундэб? — гээд хэншье асуу...а. Манай суута совет хото— ...кентдэ хоёр түбиин — Ази бо... Африкын оронуудай уран зо...шодой Ехэ Хуралдаан боло... Энэ гайхамшагта ушарые дэл... түрүү хүнүүд, илангаяа Ази ...э Африкын түрүү хүнүүд тон ...аар мэдэрэн угтана.

...ябриин 7-ной үдэр Ташкент хо... энэ Ехэ Хуралдаан нээгдэжэ, ...айрамдал, арадуудай хани ба... улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ эр... нангин үрэһэ тариха зорилго...

...нөө Ази, Африкын оронуудай ...лэгшэд — улад зоной оюун ...ые ухамайлан зураглагшад ..., манай Совет ороной уран зо...шодоор, ажалшадаар тон ха...ар угтагдана.

...н оронуудһаа ерэһэн алдар...алшаднай Совет ороной суута ...жалтатай танилсаха зуураа, ...хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгын ... дээжэ бологшо эб найрамда...үсэһэн һанал бодолыень улам ...ар, улам гүнзэгыгөөр мэдэжэ ... болоно.

...ида Азиие гансал тэмээн хам...удай ябажа шадаха хооһон ...элһэтэ тала губи гэжэ урда...та һанадаг байһан юм. Хо...ай хүндэтэ айлшад манай сэ... һалбаржа байгаа мүнөөнэй ... Азитай танилсахань.

...нэ һайхан хотонууд, мантан ...омбинадууд, заводууд, фабри...д, шэнэ түмэр замууд, хара ... шэнги асфальттай харгы... баян дэлгэр колхозууд, сов..., Узбек ороной сагаан ал... — хүбэнэй талмайнууд, Казах... алтан шэниисын хэдэн олон ...он гектар полинууд, жэмэстэ ...игүүд, дээдэ, дунда һургуули... эрдэм ухаанай болон соёл ...үрын түбүүд — эдэ бүхы ха...мүнөөнэй, советскэ Дунда ... баялигуудынь гээшэ бшуу. ...ет оромнай арадуудай хани ...лата агууехэ бүлэ байһаниинь

эли. Эрхэ сүлөөтэ арадуудай аха дүүгэй халуун хани барисаанай хэды шэнээн хүсэтэй, хэды шэнээн гүн гүнзэгы, хэды шэнээн бата бэхи байһаниие Ази болон Африкын оронуудһаа ерэһэн ахамад түрүү айлшаднай үзэхэ, хараха байна.

Дайн сэрэг жүрөөдэжэ, хүнүүдэй нангин шуһа адхаруулхые оролдоһон муу ёрото, хорото хара дээрмэшэдэй добтолһон оронуудай литераторнууд уран зохёолшодой Ташкентдэхи Ехэ Хуралдаанай түлөөлэгшэдэй дунда тон олон бии. Бэеэ дааһан энхэ амгалан байдалаа сахин, баатар тэмсэл ябуулжа байһан арадуудай түлөөлэгшэдтэ манай совет хүнүүд өөһэдынгөө сэдьхэлэй халуун баяр хүргэнэ. Уран зохёолшодой Ехэ Хуралдаан дээрэ хорото муухай колониальна ёһо гуримые буруушааһан хүсэтэ үгэнүүд хэлэгдэжэ, түүхын үертэ хяа һамна сохюулһан колонизаторнуудта шангын шанга сохилто дахинаа үгтэхэ байһаниинь мэдээжэ.

Манай Бурят ороной ажалшад Ташкентдэ болохо Ехэ Хуралдаанда бэлэдхэлые тон ехээр һонирхохо зуураа, энэ Хуралдаанай хүдэлмэритэй һонирхон танилсахаа хүлеэн байна. Ази болон Африкын уран зохёолшодтой республикымнай уран зохёолшод өөһэдынгөө холбоо барисаа улам бэхидхэнэ. «Байгалай толон» гэжэ журналдамнай Хитадай, Энэдхэгэй, Солонгосой, Монголой болон Африкын оронуудай уран зохёолшодой бэшэһэн дүлэтэ хурса зохёолнууд хододоо хэблэгдэнэ. Бурядай гүрэнэй хэблэл болбол Хитадай, Энэдхэгэй болон Ази, Африкын бусад оронуудай хүнүүдэй зохёолнуудые хэблэн гаргаһан байна. Манай литераторнуудай һайн һайн зохёолнууд Хитад болон Монгол оронуудта мүн лэ хэблэгдэдэг болонхой.

Манай республикын суута уран зохёолшо Хоца Намсараевич Намсараев Ташкентдэ болохо уран зохёолшодой Ехэ Хуралдаанда бэлэдхэхэ уласхоорондын Ази, Африкын комитедэй гэшүүн боложо, энэ комитедэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байгаа. Тус Ехэ Хуралдаанай делегат байһан дээрэһээ, Хоца Намсараевич Намсараев октябриин 2-ой үдэр Ташкент хото мордожо, тэрэ Хуралдаанай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, бурят арадай зүгһөө, манай республикын уран зохёолшодой зүгһөө Ази болон Африкын уран зохёолшодто, тэндэхи оронуудай ажалшадта сэдьхэлэй халуун баяр хүргөөд, эб найрамдал тухай, арадуудай хани барисаан тухай түрэл арадайнгаа, бүхы совет арадайнгаа нангин һанал бодолые, үүсхэл эрмэлзэлгые тайлбарилан мэдүүлхэ юм. Хоца Намсараевич Намсараевтай хамта Ташкент хото «Байгалай толон» журналай редактор Чимит-Рыгзын Намжилов мордолсоһон байна.

Эб найрамдалай хүсэтэ тугые дээрэ үргэжэ ябаһан Ази болон Африкын оронуудай арадуудай, тэдэнэй түлөөлэгшэд бологшо түрүү уран зохёолшодой нангин хэрэгынь хэзээдэ илан мандаха байһаниинь лабтай.

Ц. Дамдинжапов,
Республикын уран зохёолшодой Союзай харюусалгата секретарь.

Хоца Намсараев

Эб найрамдал тухай

Агууехэ манлай наранай элшэһээ
Алтан туяата гэрэл сорьён сасардаг,
Алдар ехэтэ Совет ороной зүрхэнһөө
Аша түгэлдэр жаргал урган бадардаг.

Гал улаан һүртэ тугууд намилзан,
Газар дэлхэйн агаар нэбтэ толорнол.
Ажалша баатар арадай гарнууд адхалсан,
Ахадүүгэй арюун холбоо байгуулнал.

Эрхэ сүлөөгэй инаг халуун найрамдал
Эбтэ хүсэеэ илалтын замда жагсаанал,
Энэ дэлхэйн энхэ байдалай эрмэлзэл
Эгүүридэ мүнхэ түүхын хуудаһа бэшүүлнэл.

Хүрэнгэтэ ороной хүн дүрсэтэ алууршад
Хүнэй шуһаар хүсэтэй баянаа һайрханал,
Социалис ороной суута баатар ажалшад
Соёл эрдэмэй суранзан гэрэлээр суурханал.

Дайнай түймэр дахин һүжэрөөн галзуурдаг
Дайсанай зүрхэн үдэр бүри һуларнал,
Хооһон худал хуурай хэлээр хашхардаг
Хорото мэхэнь хоног бүри элирнэл.

Үхэлэй хара үхэр буунууд таглагдан,
Үнэн сэхэ арадай хүсөөр хуряагдахал,
Хуби заяанай хурса зориг гэрэлтэн,
Коммунизм байдалай алтан үүдэн нээгдэнэл.

Гансахан дуугаар гараа табин жагсажа,
Галта зүрхөөр галзуу дайе һүнөөел,
Уряа баярай уран шүлэгөөуншажа,
Уужам дэлхэйн орон бүхэнии зэдэлүүлээел!

Англи, Америкын алууршан дайсад унаг лэ!
Алтан дэлхэйн арад амитан амаржаг лэ!
Эсэгэ орон эгүүридэ мүнхэ мандаг лэ!
Эрхэ сүлөө илалта түйлан бадараг лэ!

☆☆

Мао Цзе-дун

КУНЬЛУНЬ

Аглаг тэнгэриин сээжые сүмэ сохин,
Аяар дээшээ Куньлунь хада шурэтэнэ.
Хабартаа хүнүүдээр баясанагүйл даа хүхин,—
Хажуу тээшээ буурал үбгэн шэртэнэ.
Сэнхир нэмэргээр бүрхөөгдэһэн хада
Шэмэрүүн хүйтэ оршон дайдаар тараадаг.
Наранай элшэһээ саһанай хайлан һалахада,
Наанань мүрэнүүд галзууралдан харайдаг,
Хүнүүдые һүрэг жараахай тууһан мэтээр
Хүсэтэ уертөө хамараад ошодог түүхэтэйл.
Үбгэн Куньлунь һүйдшье ехээр татаа,
Нилээдшье туһа зүндэ хүргэһэн байха.
Энээн тухайда, теэд лэ хэниинш маанадтаа
Эртын сагуудта хэлээгүйень гайха.
Бил һаа, заатагүй захирха һэмби уулада:
— Номгоро гэнэм! Саһан малгайгаа хуула!
Маанадай урда һүгэдэн, толгойгоо гаихуула.—
Хабсагай хахалма хатуу һэлмэтэй гээшэ һайб!
Ханхир-шэнхир хүйһаань ходор татажа,
Хадые би гурба болгожо сабшаха һэм, —
Нэгэ хэһэгыень Европодо бэлэглээд,
Америкэдэ—хоёрдохиень үгэлтэй.
Гурбадахинь—Хитад орондоо үлөөд,
Гол мүрэнүүдыень шэргээнгүй һууха зэргэтэй.
Тиигэжэ манай бүмбэрсэг дэлхэй
Тэгшэхэнээр хүйтэн халуугаа эблэһэй.

Н. Дамдинов ородһоо оршуулба.

Упендранатх Ашк,
энэдхэг поэт

Дэлхэйн үүр

Харанаб: харанхы балайн дэгдэхые,
Хашалан зоболонгоор халиһан энэ
дэлхэйһээ,
Үргэн сээжэеэ һуняан сэлижэ,
Үглөөнэй наранай элшэ соо
гэрэлтэнхэй.
Сэсэгүүд зөөлэхэн дэльбээрээ
шэшэржэ,
Сэгээн мүнгэн шүүдэр соо
мэлмэрнэл.
Энэдхэгэйн океан сэнхирээ дэлгэжэ,
Эхэ орониием тэбэрин эбхэрнэл.
Үльгэр түүхэтэ түрэһэн дайдам
Үргэһөө сэлмээн дуугаа эхилнэл.
Гангын нангин эрьеэр зайхадам
Гашуудалта аялгань зүрхэндэм
зэдэлнэл.
Табан һалаата Пенджабай
таряашад
Хаба хүсэтэ балсангаа эршэлнэл.
Бомбейн хүүргэнүүд дээгүүр
унтаашад
Бодожо шорой, угаадһа
шэншэлнэл.
Мүнхэ ногоон набшаһаараа найган,
Мангово мododшье дуугаа
шэбэнэнэл.
Үзэсхэлэн һайхан Кашмирай
байгаали,
Үндэр орьёлнууд адли жэргэнэл.
Сэлиһэн сээжэдэнь Энэдхэгэйм
һайхан
Сэбэр булагууд мэлмэрэн адхарнал.
Эдэ бүгэдэһөө һарган, гайхан,
Энхэрэн зогсоод, хаража байбаб.
Шэнэ үдэр минии Энэдхэгэй
Шэнхинүүр дайдаар бадаран
манданал.
Дэлхэйн үүрэй, зоболон тэсэгшэдэй
Дэгдэһэн хүсэлнүүдые дууниинь
магтанал.

А. Жамбалдоржиев ородһоо оршуулба.

Ли Вон у, солонгос поэт

Ханинарай бэшэлсээн

Манай шаби Дон Гиль
Магтаалтай һайнаар һурадаг юм.
Олон ухибүүдээр сугтаа
Ород хэлэ заалгадаг юм.

Ухмай хурса Дон Гиль
Уншажа бэшэжэ һурабал даа.
Алдарта Москвагай һурагшадта
Амаршалга ородоор бэшэбэл даа.

Хүбүүнэй бэшэһэн бэшэг
Хүрэжэ Москва ошобо.
Хүндэтэ хани нүхэдөө
Хүрэһөөр Дон Гиль олобо.

Улаан түб Москваһаа
Удангүй харюу ерэбэ.
Москвагай хани һурагшад
Мандаа мэндэеэ эльгэбэ.

Ханинарай бэшэлсээн эхилээ...
Хамаг һониноо дуулгалсанабди.
Москва Солонгосые амаршална,
Мүн бидэ Москвае амаршалнабди.

Урихан хани нүхэсэлнай
Улам бүри батажана.
Тэды холын нүхэдые
Тэбхэрхэн бэшэг холбоно.

Г. Чимитов ородһоо оршуулба.

Зураг дээрэ: Тайваниин хоолой шадар США-гэй хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушааһан ехэ митинг Пекиндэ боложо байна. Синьхуа агентствын фото.

Лилинью Микайя,
Африкын поэт.

Бидэнэр эндэ түрөөбди

Эртын элдин газарта
Эндэ бидэнэр түрөөбди,
Галабай удаан үе саг
Газар дээгүүрнай үнгэрөөл.
Талын һалхинай огторгойгоор
Ташуураар шабхадан байхада,
Шуһата һэлмын хүнүүдые
Шулан сабшажа эхилхэдэ,
Үхэлэй амисхалаар амилһан
Хурса аюул аймшагтай
Хубилгажа нюурнуудые байхада,
Гансал найдалта дурлалнай
Гаһарханаар байлдажа,
Габьяагай зэргэдэ жагсалсаал!
Одооной дэлхэйе бүрхүүлһэн
Охимо муухай хара үүлэн,
Аглаг тэнгэрииe сэлмээжэ,
Али бүхы үүлэнүүдтэл
Арилан ошохо ёһотойл.
Үнэн дэлгэр сэдьхэлтэдые
Үүдэеэ нээжэ угтадаг.
Этигэл һайхан газарнай,
Анха түрүүн сүлөө жаргал
Асаран мандуулаашадай
харгыгаар,
Золто арадуудай жэшээгээр
Зоригтой алхалхыеш дууланабди!
Үбгэн буурал юртэмсын
Үнэншэ залуу хүбүүдтэ,
Зоригтой залуу
Бидэнэртэ,
Уг гарбалаймнай бултанайнь
Уряал захяань үгтэнхэйл...
Хүнэй жаргалай хэрэгые
Хүсэндэнь батаар оруулхаяа,
Элинсэг хулинсаг хамагайнгаа
Эгээл нангин хүсэлыень,
Баатар шэрүүн гарнуудтаа
Бахим барижа эхилээбди!

Ч. Цыдендамбаев ородһоо оршуулба.

Жамбалсүрэн
монгол поэт

Энх тайвны тугийг өргөцгөөе

(Дуу)

Сайхан сэтгэлт шудрага хүн бүгд
Санаа нийлж энх тайвныг зорьж
байна.
Эрхээ мандуулсан Монголын ард
бид
Энэ эгнээнд нөхөдтэйгөө зогсож
байна.

Аюул заналыг сэрэмжилж
Аз жаргалаа хамгаална.
Энх тайвны тугийг
Эрэлхэг бат өргөцгөөе!

Үхэл зовлон цус нулимсыг үзэлгүй
Үүрдийн сайхныг, бид тэмцэж
байгуулна.
Үй олныхоо зол жаргалын төлөө!
Үр ачийнхаа сайхан ирээдүйн
төлөө!

Аюул заналыг сэрэмжилж
Аз жаргалаа хамгаална.
Энх тайвны тугийг
Эрэлхэг бат өргөцгөөе!

Дайныг хориглох хүчээ бид өсгөнө
Даяар олны нэгдэлд бид итгэнэ.
Тунгалаг ариун энх тайвны хүчний
Туг сүлд, дэлхий даяар мандаг!

Аюул заналыг сэрэмжилж
Аз жаргалаа хамгаална.
Энх тайвны тугийг
Эрэлхэг бат өргөцгөөе!

Абд-ар-РАХМАН аль-ХАМИСИ

ШУҺАДАГДАҺАН САМСАНУУД

Уран зохёолшо Абд-ар-Рахман аль-Хамиси гэгшын тус рассказ соо дэлхэйн хоёрдохи дайнай хойто тээхи түрүүшын жэлнүүдтэ (1945—46 онуудта) национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй Египедтэ улам шангадаһые харуулагдана.

Египедэй газар дээрэһээ Англиин империалистнуудай намнагдагдабашье, египтянууд ороноо сүлөөлхын түлөө баатарлигаар тэмсэжэ, унаһан геройнуудаа мартаагүй, мартахашьегүй. Энэ рассказ соо сүлөөрэлгын үедэхи тэмсэлшэдэй нэгэн—Асамай хуби заяан тухай хэлэгдэнэ.

* * *

Энээхэн мүриүдни ульһатай халуунаар, мартагдахагүйгөөр зүрхэндэтнай хадуугдаһай гэжэ хүсэнэб; энэ минии, бэшэжэ байһан үгэнүүд юрын үгэнүүд бэшэ, харин шархаһаамни гоожожо байһан шуһан, һаруул уйдхараар дүүрэн зүрхэнэймни хубинууд гээшэ. Юундэ һаруул уйдхараар дүүрэн бэ гэхэдэ, би сүхэрһэн уйдхарта дурагүй хүм.

—Этигэл найдабаряар дүүрэн, һаруул уйдхар байдаг юм аал?—гэжэ гайхангяар асуухатнай аабза гэжэ һананаб.

Минии уйдхар этигэл найдабаритай һэн, тэрэмни тэрэ зандаа үлөо юм гэжэ танда үнэн зүрхэнһөө хэлэнэб. Энэ бэшэгыемни уншаад байхадаа, минии юун тухай хэлэһыемни ойлгохо байхат.

Та һамгатай, ухибүүтэй гүт?

Али бүхы ябадалдашни элеэр мэдэгдэдэг, зүрхэ сэдьхэлыешни халяан баярлуулдаг эсэгэ хүнэй мэдэрэлтэй ябажа үзэһэн хүн гүш?

Хүбүүдтээ дурлаһан эсэгын дуранай шуһантаймни хамта урдажа, зүрхэн соом сохилон, шүрбэһэ һудаһанайм үзүүртэ хүрэжэ, бүхы бэедэм дэлгэрэн тарадаг байһыень үзэһэн, мэдэхэ болоһон хүн бии.

Һамганайнгаа түрүүшын хүбүү түрэхэдэнь, минии досоо хоёр хүн бии болоһон шэнги, «б» гэһэн үгэ байн байтараа «хүбүүмни» гэһэн үгөөр зүрхэн сооһоомни түригдэн, угы боложо байхыень ойлгоо һэм.

Бишыхан Асам хүбүүнэйнгээ нюдыень удаан хаража байхадаа, үбсүүндээ наягаад, хасарһаань хасараа һалгаангүй байһайб гэжэ һанагша һэм.

Ай зайлуул, би ямар ехэ уйдхарта даргадаһан хүн гээшэбиб даа! Мүнөө хүбүүгээ үбсүүндээ хашан тэбэригшэ һайб! Теэд Асам хүбүүмни хаана гээшэб?

Бишыхан Асамайнгаа үбшэлхэ, ханяахада гү, али халуурхадань, үгышье һаа — һаруул һайхан бага наһандань али нэгэн муу юумэнэй ушархада, ямар ехээр һанаагаа зободог, зүрхэ сэдьхэлээ үбдэдэг байгаабиб.

Асамайнгаа хана дамжан, балкон дээрэ гарахадань, ухаа мэдээ алдадаг һэм. Тэндэһээ унашуужан гэжэ айгаад, түргөөр гэртээ оруулагша һэм. Тиигэбэшье мэгдэһэнээ мэдүүлэгшэгүй бэлэйб. Хүбүүнэйнгөө ами наһанай хойноһоо зааханаарше, ехээршье айһанаа нюужа ябагша һэм.

Зоригтой зүрхэтэйгээр, хатуу сэдьхэлтэйгээр ехэ болгохые хүсэгшэ бэлэйб.

Би оло дахин хүбүүгээ бэрхэшээлтэ байдалда оруулаад, тэрээнһээ яагаад гарагша ааб гэжэ хаража байдаг һэм. Хүбүүнэйнгээ тэдэ бэрхэшээлые тэсэмгэйгээр дабажа гараха бүридэнь угаа ехээр баярлагша һэм.

Хүбүүнэйм абари зан улам хатуу, улам шиидэнги боложо, минии зүрхэн этигэл найдабаряар һалбаран, захагүй баярлан байгша бэлэйб.

Хүбүүнэйнгээ ехэ болоходо, би өөрөөшье ехэ бололсоһон шэнгеэр һанажа ябагша һэм.

Хүбүүнэйнгээ үгэ хэлэдэг болоходонь, би өөрөө һая хэлэндэ орожо байһан мэтээр һанагша һэм.

Хүбүүмни зоримгойгоор ябадаг, хурсаар харадаг, тогтон торонгүй дуугардаг, ухааниинь һонор һүбэлгэн болоо. Энэнь барандаа минии омогорхол, баран минии оролдолгын ашаар нимэ болоо юм.

Үгэнүүдынь үүрэй толон шэнги хурса гоё, харин алхасань ерээдүйн харгыгаар ябаха этигэл найдабариин алхаса байгаа.

Асамамни һургуулиһаа ерэһэн дары номуудаа таһалга соогоо орхёод, намдаа хандан: «Аба!.. Энэ дуу шагналши даа» гэжэ хэлээшэ тэрэ үдэшыень үхэтэрөөшье мартахагүйб.

Асам сэхэ боложо, толгойгоо үргөөд:

— Эхэ оромни, түрэл оромни, шинии түлөө үхэхэлби!—гэжэ дуулаа һэн.

Дуунайнь аялга бүхы зүрхэнэйм булан тохойнууд соогуур таража, һаруул гэрэлээр толотуулаа бэлэй. Теэд ямар һайхан гэрэл гээшэ һэм тэрэнь!

Нюурысень алдангүй гэтэн байжа, бодолгото болон, хүбүүнтэйгээ хамта ерээдүйн байдалда ороод ябанаб гэжэ һанаа һэм: хүбүүмни ороной герой болоод, арад зоной урда үгэ хэлэжэ байна, эрхэ сүлөө хамгаалжа, дүлэтэ статьянуудые бэшэдэг уран зохёолшо болоод ябана гэжэ бодоод үзэнэб; нэгэ түрмын решеткын саана ороод һууһаар, нэгэ демонстрантнуудай дунда ябаһаар харанаб, нюурынь илалтын гэрэлээр толотоһон, хүмэдхэеэ буулганхай нюуртань хүлһэн бушхана:

— Эрхэ сүлөө... Бүгэдэндэ эдеэ хоол хүртэг.— Колониальна дарлалта үгы болог!—гэжэ хашхарһан абяаниинь угаа шангаар зэдэлэн соностоно.

—Колониальна дарлалта үгы болог!—гээд һууриһаа хашхаран харюусабаб.

Энэ мэтын юумэ бодожо һуутарни, нэгэ бишыхан гар гэнтэ ойромни хүрөөд:

— Аба! Колониализм гэдэг юун гээшэб?—гэжэ хүбүүмни асууба.

Би залд гээд, һэгээ оробоб. Нимэ заа-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Зураг дээрэ: Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэгшэ Кениин арад зониие Англиин булимтарагшад хашажа, зобоожо байһаниинь харуулагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

Октябрь һара

(Фенологой тэмдэглэл)

Манай республикада октябрь намарай хоёрдохи һара гэжэ тоологдодог. Энэ һарада игаабари үдэрнүүд байдагшье һаань, һүниин хүйтэн хонодог. Үглөөгүүр бурзан сагаан хюрүү унаад байдаг.

Октябрь һарын хахадаар сүдхын дунда зэргын температура нуль градусһаа доошолжо, газар хүрэжэ эхилнэ. Гэбэшье энэ һарада наратай дулаахан үдэрнүүд болодог. Зарим үдэрнүүдтэ 5 градус хүрэтэр, мүн дээшээшье дулаан болодог юм.

1957 ондо агаарай температура сүүдхэдээ дунда зэргээр 15 градус дулаан байгаа һэн. Тиимэ дулаан үдэрнүүд ехэнхидээ һарын түрүүшын, гурбадахи арбан хоногто болодог байна. Ушарынь энэ үедэ баруун урда зүгһөө республикын газар дайда руу хуурай, дулаан һалхин үлеэдэг байна.

Октябриин түрүүшын хахадта бургааһа, һөөгэй, ой модоной набшаһа намаан унажа дүүрэнэ. Гансал шэнэһэн модоной шарлашаһан мүшэр үбэл болотор унадаггүй. Олон ургамал үнгэ зүһээ хубилгангүй, ногоон зангаараа үбэлжэдэг байна. Жэшээнь, алирһанай, бадаанай набшаһанууд ногоон зандаа саһан доро ородог юм.

Һарын һүүл багаар Байгал далайһаа урагша байрын саһан орожо, заахан гол горхонууд, нуурнууд хүрэжэ эхилдэг.

Намарай дунда һарын (октябриин) хахадаар һүүлшын галуунууд, сахали, хун шубуун урда зүг шэглэн ниидэхэ. Манай эндэ үбэлжэдэг шубууд тала дайдаар олошоржо эхилдэг. Тэдэнэй олонхинь үндэр хадаһаа буудаг, хойто зүгһөө ниидэжэ ерэдэг байна. Тиин эдихэ юумэ бэдэржэ эхилдэг. Зундаа хүбшын хүндыдэ ябадаг хүхэ бухашье хотондо орожо, үүсын ялайдаһа тоншодог. Тэрэшэлэн торхируу шубууд ороо һо тараанай обиндо дүтэлдэг байна.

Октябрь соо гүрөөһэнэй, бугын хандагайн ороон дүүрэжэ, үһэ нооһониинь үдхэржэ, үнгэ зүһөө хубилдаг. Шандаган сайдаг, үнэгэн талаар гаража, хулганаашалжа эхилдэг.

И. Котов.

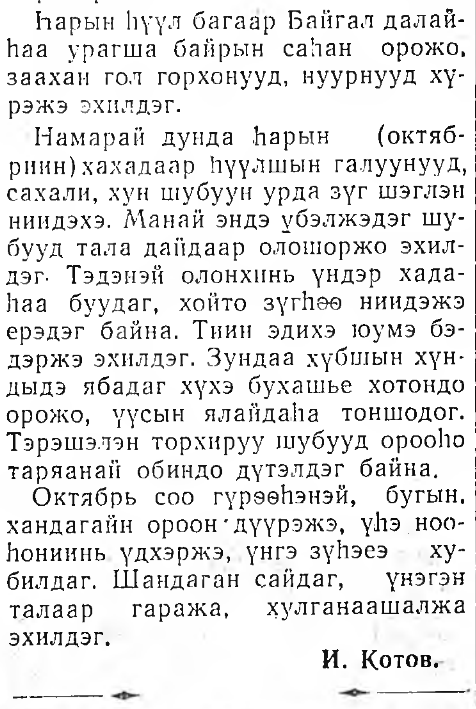

НАМАР. Саянта голой эрьедэ.
И. Денисовэй фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

АРГА МЭХЭНЬ БУЛИМТАРАГШАДЫЕ АБАРХАГҮЙ

Хитадай эрье шадар Америкын империалистнуудай хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулга бүхы түбиин хүнүүдые зэбүүрхүүлжэ, уур сухалыень хүргэнэ. Холбоото Штадууд Хитадта хорото муухай үһэрилгээ үргэлжэлүүлхэдээ, улам хүндэргүй, улам гансаарданги боложо байна. Даллесай ябуулдаг бодомжогүй тэнэг политикые хубилгаха гэһэн бодол Америкын улам олон зоной сэдьхэлые эзэлнэ. Энэ политикые буруушаан, Сагаан байшанда, Гүрэнэй департаментда айхабтар олон бэшэгүүдэй ородог болоһон дээрэһээ эдэ бэшэгүүд тухай олониитэдэ дуулгахагүй гэһэн эрилтэ вице-президент Никсон, гүрэнэй секретарь Даллес табяа. Теэд иимэ «хорилтын» хэгдэхэдэ хүн зоной һанаагаа амархагүй байһаниинь элитэ. Тиигэхэһээ байтагай Америкын арад зон улам ехээр һанаата болоно. Тиигээдшье эбэй хэлсээнэй болоходо, байдал һайн тээшээ гуримшуулагдаха бээз гэһэн хүнүүдэй найдал мүнөө дээрээ хүсэлдүүлэгдээдүй байна ха юм.

Америкын засагаархид Варшавада элшэн сайдуудай хэлсээ Хитадтай хэхэдээ, КНР-тэ эсэргүүгээр Америкын сэрэгшэдэй хэжэ байгаа дайсан харша ябуулгаһаа энээгээр арад зоной анхаралые хадууруулха зорилготой. КНР-эй правительствын оло дахин шангаар уридшалан һануулбашье һаань, США Тайваниин хоолой шадар үһэрилгээ үргэлжэлүүлһээр, Хитадай агаарай дайда болон уһан далай руу нэбтэрэн ороһоор. Америкын командовани чанкайшистнарые буу зэбсэгээр улам ехээр хангажа байна. Һаяар америкынхид Мацзудао, Цзиньмыньдао аралнуудта буу зэбсэг абаашаха хэрэгые өөһэдөө сэхэ эмхидхэхэнь, юундэб гэхэдэ чанкайшистнар энэ зорилго бэелүүлжэ шаданагүй гэжэ «Коламбия» гэдэг радио дамжуулгын компани мэдээсээ.

Варшавада хэлсээ эхилхэ гэжэ зүбшөөлөө үгэхэдөө, США Алас Дурна зүгтэ хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулгаяа дипломатическа аргаар дэмжэхэ зорилготой байгаа гэжэ мүнөө бүгэдэндэ эли болонхой. Үнэхөөрөөшье өөрынгөө газарһаа арсажа, Хитадай шадархи болон Тайвань аралнуудые америкынхидэй, чанкайшистнарай эзэмдэһые мэдэрэгты гэһэн эрилтэ Америкын дипломадууд арадай Хитадта табина. Тайваниин хоолой шадар «буудалга зогсоохо» гэһэн дурадхал оруулхадаа, америкынхид эгээл энэ эрилтээ дүүргүүлхэ һанаатай.

Теэд Америкын энэ ябуулгань хэнииешье мэхэлхэгүй. Ондоо оронай дайда руу нэбтэрэн орожо, хүнэй газар эзэмдэһэн гүрэн лэ буудалгаяа зогсоохо, хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха ёһотой гэжэ үнэн сэхэ хүн бүхэндэ элитэ. Хитад Америкын газар руу нэбтэрэн ороо бэшэ, тэрэ Америкын аралнуудые эзэмдэжэ байнагүй, Америкын арад зондо дайгаар орохомнай гэжэ зананагүй бшуу. Харин Америкын империалистнууд лэ Хитадай аралнуудые эзэмдээд, тэдээн дээрэһээ Хитадта, Алас Дурна зүгэй бусад оронуудта дайгаар орохо бэлэдхэл хэжэ байна. Эгээл иимэһээ түбхын түрүүндэ америкынхид Хитадай газар дээрэһээ тонилжо, Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахаяа болихо ёһотой.

Энээниие Америкын олон зон мүн лэ ойлгоно. Тэдэнэр дан ехэ аюулда ороогүй дээрээ тэнэг түсэбүүдһээ арсыт гэһэн эрилтэ Вашингтоной правительствода табина. «Өөрынгөө хүсэл дураараа бэшэ, харин бодото байдалда үндэһэлжэ бүхы политикаяа ябуулдаг болоёл... Мүнөө Чан Кай-ши Хитадай гол газар руу бусажа шадаха гэһэн багаханшье найдабари үгыл...» гэжэ Гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг сенадай комиссиин түрүүлэгшэ Грин сэхэ руунь хэлэһэн байна.

Гэбэшье Америкын империалистнууд иимэ ухаатай үгэнүүдые дуулаха дурагүй. Тэдэнэр Дүтын Зүүн зүгтэ, Алас Дурна зүгтэ тохёолдуулһан дайн сэрэгэй аюулые тэрэ зандань байлгаха зорилгоор элдэб шэнэ шалтаг бэдэржэ, мэхэ гохо гаргана. Буу зэбсэг галзуу түргэнөөр бүтээжэ байхын тулада тэдэнэр уласхоорондын байдалые саг үргэлжэ түгшүүрилтэй байлгахые оролдоно. «Ливанда тохёолдоһон байдалай, мүн Формозын хоолойдо болоһон буудалдаанай ашаар армияа шэнээр зэбсэгжүүлхэ арга олдоо... Тиигээд ойрын табан жэлэй туршада буу зэбсэг бүтээлгэдэ мүнөөнэйхиһөө хоёрһоо үлүү дахин ехэ гаргаша хэхэ зам нээгдэбэ. Һаяар буу зэбсэг бүтээхэ гэһэн захил автомобильна промышленностьда, авиационно компанинуудта, электронно түхеэрэлгэ бүтээдэг предприятинуудта, артиллериин заводуудта хэгдэхэнь гэжэ тухайлагдана» гээд «Юнайтед Стейтс Ньюс энд Уорлд Рипорт» гэжэ Америкын журнал бэшээ.

Тиигэжэ монополинуудай ээзэд хүхишэнхэй. Ашаг олзо ехэтэй захилнуудые бүтээжэ, ехээр баяжахамнай гэжэ тэдэнэр баярлана. Шунахай шуһаша амитад мэтэ империалистнууд хүнэй газар дайда руу дугташана, сэрэгэй базануудые олоор барина, дайнай болохо аюул тогтооһон газараа тэрэ зандань байлгахые эрмэлзэнэ. Гэбэшье хүн түрэлтэндэ дэлхэйн дайгаар занахадаа, тэдэнэр галаар наадажа байнабди, тэрээндэ өөһэдөө шаташахадаа болохобди гэжэ мартана. Энээн тухай тэдээндэ агууехэ хитад арад, тэрэнэй нүхэд сэхэ һануулна. Мүн энээн тухай өөһэдынь арадай ухаатай хүнүүд тэдээндэ уридшалан һануулна.

ФРАНЦИДА ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Францида арад зоной асуулта үнгэргэгдэжэ, арадта харша шэнэ конституциин баталагдаһандань Атлантиин океанай хоёр талада һуудаг хархис этэгээдүүд ехээр сэдьхэлээ ханаба. Майн 13-да Алжирта байдаг Франциин сэрэгшэдэй хэһэн үймөөгөөр эхилһэн хара хэрэг мүнөө бурин амжалта түргөөр туйлахань, шэнэ конституци энэ хэрэгтэ айхабтар таатай байдал олгобо гэжэ Вашингтондо, Бонндо хархис этэгээдүүд хөөрэлдэнэ.

Франциин һунгагшадай асуултын дүн тухай гүйсэд һайнаар бодожо үрдеэдүй байтарынь, элдэб олон декрет, указууд абтажа, демократическа организацинуудай, хэблэлэй эрхые хаһаа. Франциин засагаархидай эдэ үдэрнүүдтэ яаран тэбдэн, элдэб указуудые дээрэ дээрэһээнь абажа байһан ушар юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, тэдэнэр сентябриин 28-да арад зоной асуултын үедэ бата найдамтай илалта туйлаабди гэжэ найданагүй. Ушарынь хүн зониие һүрдүүлжэ, айлгажа, занажа һунгалтада хабаадахыень баадхабашье һаань, 4600 мянган һунгагшад, түбхын түрүүндэ Франциин ажалшадай түрүү хубинь шэнэ конституциин шэнжэ шанарые һайнаар ойлгожо, тэрээние буруушаан дуугаа үгэһэн байна. Гэхэтэй хамта 4 миллион французууд арад зоной асуултада оройдоо хабаадаагүй һаа дээрэ гэжэ бодоо. Харин 1700 мянган хүн асуултада хабаадалгаһаа элдэб аргаар холодуулагдаһан байна. Гадна, шэнэ конституциин түлөө дуугаа үгэһэн 17600 мянган һунгагшадай олонхинь хархис этэгээдүүдэй үг зорилгые бэелүүлхэ арга олгохын тулада дуугаа үгөө бэшэ юм. «Һунгагшадай олонхидынь мэхэдэ ороо» гэжэ «Нью-Йорк Таймс» газетэ бэшэһэн байна.

Франциин правительствын һүүлэй жэлдэ ябуулдаг политикадань айхабтар дурагүй болоһон зонууд һунгагшадай дунда олон байгаа. Правительствые байд гээд лэ ходо һэлгэжэ байхадань, мүн Алас Дурна зүгтэ, Дунда Зүүн зүгтэ, Африкада сэрэг дай үүсхэжэ, Франциин баялигые үрижэ, хүн зониень алуулжа байхадань, Америкын империализмһаа улам дулдыданги боложо, экономикынгоо улам доройтожо байхадань Франциин һунгагшадай дураа гутангүй байха аргаһгүй. Шэнэ конституци эдэ бүхы ядаралта байдалһаа Франциие гаргажа, энхэ амгалан байдал тэндэ тогтоохо гэһэн хархис этэгээдүүдэй номнолдо олон французууд этигээ. Хэрбээ шэнэ конституциин проектын абтаагүй һаань, доторой шуһата дайн болохо гэжэ энэ хархис номнол французуудые айлгаһан байгаа.

Ги Молле түрүүтэй баруунай социалистнуудай арад зондо урбаһан ябадал мүн голосованиин үрэ дүндэ нүлөөлөө. Тэдэнэр хүсэ шадалаа гамнангүй, коммунистнуудта эсэргүү кампани орон дотороо эмхидхээ, фашистска хархисуудта тэрээгээрээ туһалаа.

Асуултын үедэ хархис этэгээдүүдэй илалта туйлабашье һаань, Франциин республикын түлөө тулалдаан дүүрээдүй. Энээниие ойлгоһон дээрэһээ засагаархид мүнөө яаран тэбдэн полицейскэ декредүүдые абана, арад зондо харша һунгуулиин хуули болон бусад хархис хэмжээ-ябуулганууды бэлэдхэнэ. Саг бага, һунгагшад мэхэлүүлһэнээ ойлгохонь, фашистска диктатурада замыень хааха демократиин тала баримталагшадай хүсэн улам ургаха гэжэ тэдэнэр мэдэнэ.

И. Лапицкий.

ХИЛЫН СААНАҺАА

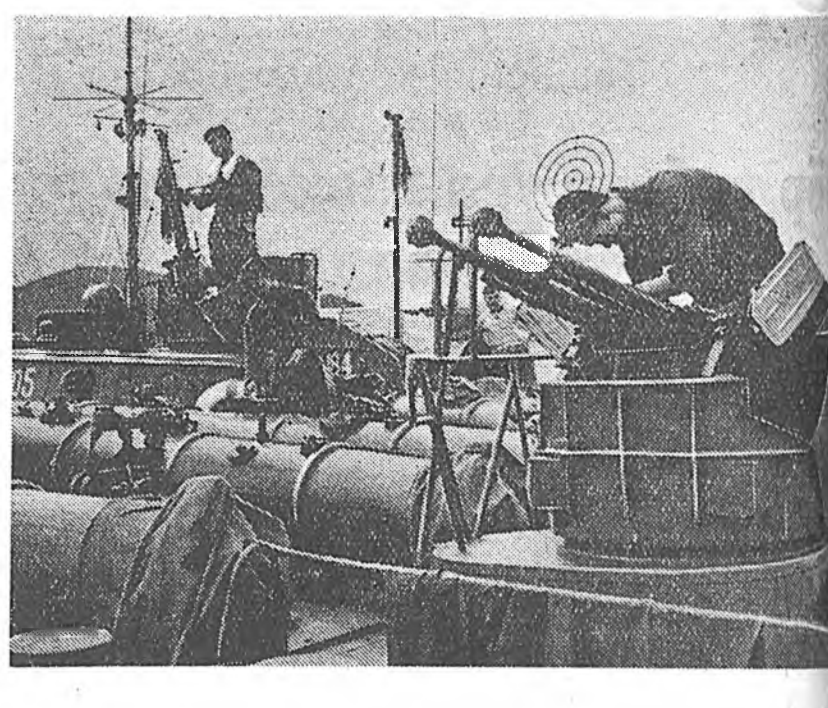

Хитадай Арадай Республика. Фуцзяниин фронт. Цзиньмыньдао а[...] абаашахаяа сэрэгэй ашаа тээгээд тамаржа ябаһан чанкайшистнарай хоёр су[...] һаяхан Хитадай Арадай-сүлөөрэлгын армиин торпеднэ катернууд, артил[...] буудажа, нэгыень уһа руу шэнгээгээд, нүгөөдыень гэмтээгээ. **Зураг** дээрэ[...] дай-сүлөөрэлгын армиин торпеднэ катерай сэрэгшэд шэнэ тулалдаанда судна[...] лэдхэжэ байна.
Синьхуа агентст[...]

Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын хэмэл одоной Советскэ Союзда табигдаһанһаа хойшо нэгэ жэл[...] ойе дэлхэйн зон тэмдэглэбэ

ПЕКИН, октябриин 4. (ТАСС). Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын хэмэл одониие Советскэ Союзай табиһаар нэгэ жэлэй ойдо зорюулан, Хитадай «Жэньминь Жибао», «Гуамин Жибао», «Дагун бао», «Гунжэнь Жибао» болон бусад газетэнүүд түрүү бэшэгүүдые толилоо, советскэ, хитад эрдэмтэдэй хэлэһэн үгэнүүдые, фотозурагуудые болон бусад материалнуудые толилһон байна.

Хитад арад наука, техникын талаар совет арадай айхабтар ехэ амжалта туйлаһандань омогорхоно, замбуулиниие шэнжэлэн үзэхэ хэрэгтэ гайхамшаг амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, халуунаар амаршална гэжэ «Жэньминь Жибао» газетын түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Мүнөө жэлдэ Советскэ Союз гурбан томо хэмэл одонуудые табихаһаа гадна, наука, техникын бусад шухала һалбаринуудаар шэнэ амжалтануудые туйлаа: дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын атомна ледокол уһанда табигдаа, туршалга хэхэ амитадые һуулгаһан геофизическэ ракетэ үндэр дээрэ гаража ерээ, хоёрдохи атомна электростанци хүдэлжэ эхилээ гэжэ газетэ бэшэнэ.

Советскэ Союз болон социалистическэ лагериин бусад оронууд мүнөө үеын эрдэм ухаанай амжалтануудые амгалан ажалда хэрэглэхын түлөө тэмсэнэ. Советскэ Союз атомна, ядерна буу зэбсэгэй бүхы янзануудай туршалгые хорюулхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Иимэ туршалгые Советскэ Союзай болюулаад байхада, Америкын им[...]риалистнууд энэ турша соо 40 [...] шуу дахин ядерна буу зэбсэг [...]лэн туршажа, Советскэ Сою[...] сэрэгэй талаар булюу хүсэтэй [...]ложо абахые эрмэлзэһэн ба[...] Ушар иимэһээ Советскэ прави[...]ство ядерна буу зэбсэгэй турш[...] дахин эхилхэ гэжэ шиидхэбэ. [...]ветскэ Союзай ядерна буу зэ[...]гэй туршалга эхилһэн ушар [...]рикын дай үүсхэгшэдтэ урид[...] шангаар һануулһан ябадал ба[...]һаа гадна, эб найрамдалай т[...] тэмсэжэ байһан бүхы арад[...] хүсэндэнь хүсэ нэмэжэ, тэдэ[...] тэмсэлдэ улам зоригжуулна.

ВАРШАВА, октябриин [...] (ТАСС). Бүмбэрсэг дэлхэйе [...]рогшо советскэ түрүүшын х[...] одоной табигдаһаар жэлэй [...]һэнтэй дашарамдуулан, Поль[...] бүхы газетэнүүд статьянуудые [...]шэгүүдые, Польшын эрдэм[...] хэлэһэн үгэнүүдые толилбо.

Советскэ түрүүшын хэмэл [...] табигдаба гэһэндэл бүхы [...] олониитын анхаралые айх[...] ехээр татаһан иимэ мэдээсэ[...]лэй хэдэн арбан жэлэй тур[...] байгаагүй юм гэжэ «Трибюна [...]ду» газетэ тэмдэглэнэ.

Советскэ Союз түрүүшын [...]мэл одо табихадаа, атомна [...] зэбсэг туршалгаар бэшэ, хар[...]мэл одонуудые бүтээлгээр му[...] гэжэ уряалһан байгаа. Теэд [...] америкынхидэй хэмэл одону[...] табяашье һаань, энэ уряал [...]жэгдээдүй. Атомна бомбо бү[...]гээр СССР США-е хоёр жэл [...] хүсөө, водородно бомбо бүтээ[...] хоёр һара соо хүсөө, [...] хэмэл одонуудые бүтээлгээр [...]рэнэй урдань гараа [...] зарим политигууд ойлгохо ё[...] байгаа гээд газетэ үргэлжэл[...] бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК, октябриин [...] (ТАСС). «Нью-Йорк Таймс» [...]тэ бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон [...]дэгшэ советскэ хэмэл одону[...]хай СССР-эй Наукануудай а[...]миин президент А. Н. Несмея[...] элидхэлэй удхые толилоо. [...]шэдтэ зорин ошохо замдаа ху[...]рэлтэн жэлэй урда тээ түрү[...] амжалта туйлаһан юм» [...] «Нью-Йорк Таймс» газетэ [...]гөө статья соо онсолон тэмдэ[...]

«Замбуулиниие мэдэлдээ [...]ха хэрэгтэ Советскэ Союзай [...] ханһаа хойшо булюу бай[...] мүн ракетэнүүдые бүтээлгээр [...]нэй мүнөө хүрэтэр түрүүлжэ [...]һыень тоонгүй байбал, [...] аюултай гээшэ. Жэлэй ту[...] ородуудай гурбан томо хэмэл [...] табяад байхадань, манай та[...] одонуудай нэгэнэйшье [...] советскэ хэмэл одонуудай а[...]шье шэгнүүрэй хахадта хүр[...] байна бшуу» гээд газетэ үргэ[...]лүүлэн бэшэбэ.

Хэмэл одоной һаяхан би[...]лоод байхада, олон хүнүүд [...] ушарай удхашанарые то[...]гөөр, бидэнэр ородуудые [...] һаяар хүсэжэ, урдань гараха[...]жэ найдуулдаг байгаа. Нэгэ [...]дүн хэмэл одониие бүтээлгэ[...]най хожомдолгые элеэр хар[...] Замбуулиниие мэдэлдээ орu[...] түлөө мүрысөөндэ бидэнэр то[...] сэтэй дайсантай ушарааб[...] газетэ бэшэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД[...]

ШУҺАДАГДАҺАН САМСАНУУД

(*Үргэлжэлэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта*).

хан үхибүүн аад, колониализм гээшэ юун бэ гэжэ асуужа байха!

— Асам, ши удангүй мэдэхэ болохош. Тэмсэлшэдэй отрядта орожо, өөрөө тэрээнтэй тэмсэхэ болохош,—гэжэ би харюусаа һэм.

Тэрэ үдэрһөө хойшо Асамай сэрэдүй тухай һаруул һайхан этигэл найдабари һанаа сэдьхэлдэм хадуугдаад, үдэр ерэхэ бүри тэрээндээ этигэдэг болоо һэм.

Үшөө Самир гэжэ хүбүүтэй болоо һэмди. Ами наһаяа, һанаа бодолоо хоёр хүбүүдтээ хубаагша бэлэйб. Би өөрыгөө мартажа, хүбүүдэйнгээл түлөө ажаһуудаг болоо һэм. Тэдэнэйнгээ амилхада амилаад, үбдэхэдэнь үбдэлсөөд, баярлахадань баярлалсаад ябагша һэм.

Асам Самир хоёрто бүхы анхарал оролдолгоёо гаргажа, өөр тухайдаа һанал табихаяа болишоо бэлэйб.

Хүбүүдээ магтаһандам намайе хүлисэмээр бэшэ аал? Тэдэнэр минии эгээн дуратай хүнүүд ха юм. Тиимэ хадаа үнэхөөрөө сэбэр һайхан, һүрхэй хүбүүд бшуу.

Асамайнгаа һурадаг һургуулида нэгэтэ ошоод, правительствын онсо байдал соносхоһондо эсэргүүсэн һурагшад демонстраци хэдэг юм байна гэжэ хүбүүнһээ мэдээ һэм гэжэ хөөрэхэдэм намайе хүн бү наада бариг лэ.

Демонстрациин болохо үдэр хүбүүнэйнгээ хэлэһэн үгые шагнахаяа эдир залуушуулай дунда һэмээхэн ороод ябаа һэм. Һурагшад һургуулиһаа гаража, ойро дүтын үйлсөөр дүүрэшоо бэлэй. Минии хүсэһэн хэрэг иигээд дүүрээ гэжэ һанаа һэм. Асамайнгаа үгэ хэлэхэдэнь: дура зоргоороо аашалһан премьер Исмаил Сидкые гэмнэхэдэнь, онсо байдал гээшэ арадай буһалгаанһаа айһан зүрхэгүй аймхай, һула хүнэй зүгһөө арад зониие тойруулан бодхооһон түмэр хана болоно, Сидки айһандаа арад зондо эсэргүү иимэ тон буруу юумэ хэжэ байна гэжэ хүнүүдтэ ойлгуулхадань, һургуулиин хажууда һурагшадтай хамта альгаа ташаа һэм.

Тэрэ үдэр ташахаһаа гадна, мүн бүхы сэдьхэл зүрхөөрөө баясажа ябаа һэм. Демонстрантнуудтай суг алхалалсан, хашхаралдаһан үгэнүүдыень дабталсажа ябаа бэлэйб...

Асам классһаа класста орожо, ухаан бодол нэмэжэ, үзэл һаналаар улам гүнзэгы боложо, политическэ байдал ойлгодог болоод, тэмсэлэй олон харгы урдань нээгдээ һэн. Асамай хабаадалсаагүй нэгэшье ехэ митинг, демонстраци байгаагүй юм.

Англичанууд ба империализм тухай, Египедэй дотоодын байдал тухай, Сидки болон бусад урбагшадай харин империалистнуудтай холбоотой байдаг тухай, правительствын толгойлогшо, тэрэнэй дали доро далдалагдадаг колонизаторнууд бултадаа манай арадта харша хэлсээ хэһэн тухайдань намда хөөрэдэг байгаа.

Хүбүүнэйнгээ хэлэһэн юумые шагнажа байхада, хатуу архи ууһандал һогтожо байгша һэм.

Тиимэ үедэ би нүхэдөөшье, өөрыгөөшье мартажа, Асам тухайгаал үдэр һүнигүй бодожо ябагша һэм.

Бидэ хоёрой хоорондо ямаршье зүришэл байгаагүй, хүбүүмни минии эгээ һайн нүхэр болоо һэн. Бага хүбүүн Самирни ахаһаа жэшээ абадаг боложо, намайе баярлуулдаг болоо.

Эхэнь хүбүүндээ али тухай дуратай байгааб! Асамай нүхэдтэйгөө хамта жагсан, засаг баригшадай зутар аашада эсэргүү забастовко гү, али демонстраци эмхидхэхэдэнь гү, али правительствын зүгһөө арадта харшаар хэдэг ябуулгые буруушаахадань, угаа ехээр һанаагаа зобоһон тухайгаа шамда хэлээдшье яахамниб. Тэрээн тухай бэшэбэл, энээнһээ хоёр дахин ехэ саарһа эзэлхэ һэн. Эжышни шинии хойноһоо һанаагаа зобожо байдаг гэжэ Асамда хэлэдэггүй һэм.

Нэгэтэ зун Асамай гурбадахи курсда һуража, бидэнһээ ондоо тээ байха үедэнь уулзаа һэм. Асам бодолгодо хатанги, үргэһэ нойроо алданги ябана гэжэ ажаглааб. Өөрынгөө таһалга соо удаан һуугаа һэн. «Яагаа гээшэбши, юун болооб» гэжэ асуухадамни, «национальна ехэ конференци болохо гээд, бүлэг нүхэдөөрөө тэрээндэ бэлэдхэл хэжэ байнаб» гэжэ хөөрөө һэн. Тэрэ үедэ Бэлэдхэлэй комитет байгуулагдаһан юм. Энэ ушар 1945 ондо болоо.

— Бүхы партинуудай нэгэдэмэл конференци болоол һаа, маниие абаржа шадаха,—гэжэ Асам хэлээ һэн.—Энээндэ хүдэлмэришэд, таряашад хабаадалсаха ёһотой. Тиимэ нэгэдэмэл фронт арадта дэмжэгдээд, Египедһээ ээрхэг сэрэгүүдые намнаха гол хүсэн болохо,—гээ һэн.

Тэрэ түсэбөө бэелүүлтэрынь хэдэн һара үнгэрөө.

Англи Египет хоёрой хоорондо хэлсээн боложо байна гэжэ газетэнүүд мэдээсээ. Тэрэ хэлсээндэ Асам ехэ дурагүй бэлэй.

Асам нэгэтэ һүни, орой болоһон хойно гэртээ орожо ерэхэдээ, ехээр сэдьхэлээ хүдэлэнги, нюдэниинь ошотонги байгаа.

— Юун болооб, Асам?—гэжэ асуубаб.

— Англиин хүл доронь унахада аша туһа гарахагүй.—Хэлсээн боложол, боложол байха. Теэд энэнь ороноо сүлөөлхэ арга бэшэ. Зэбсэгтэ тэмсэлһээ ондоо ямаршье арга байхагүй,—гээ бэлэй.

1946 оной февралиин 9-нэй үглөөгүүр студентнэр университет соогоо конференци зарлаба. Тэдэнэр 1936 оной договорые үгы хэхэ, англичануудта эсэргүүсэн тэмсэхэ отрядуудые эмхидхэхэ эрилтэ табяа.

Тэрэ үдэр студентнэр суглараад, далай шэнгеэр орьёлон хүүсэжэ, хааяжа байгаа бэлэй. Залуушуулай колоннонуудай Аббасай хүүргэ тээшэ шэглэн ошоходо, полициин нарядууд хоёр тээһээнь добтолжо ороо һэн. Заалагдан хуряагдадаг хүүргые задалха гэһэн захиралта гаража, студентнэр хоёр ехэ зэбсэгтэ отрядай хоорондо орошоо бэлэй. Тэдэниие полициинхид дубинаар хайра гамгүй сохижо эхилбэ. Тиихэдэнь зуугаад студентнэр, Нил мүрэн хүдар унаад, олониинь алуулһан, шархатаһан, уһанда орожо үхэһэн байгаа. Эрхэ сүлөөдэ дуратай байһанайнгаа түлөө залуушуул иимэ хэһээлтэдэ ороо юм.

Асамнай толгойгоо боолгоод, гэртээ бусажа ерээ һэн.

Университет хаагдажа, удангүй правительствошье тушаалһаа буугаа бэлэй.

Хүдэлмэришэд, студентнэрһээ бүридэһэн Национальна комитет 1946 оной февралиин 21-нэй үдэр бүгэдэ ниитын забастовко хэхэ гэжэ шиидхэһэн юм.

Тэрэ үдэр Оперын талмай дээрэ олониитын патриотическа митинг болоо. Тон олон зон Оперын талмай дээрэһээ, англичануудай сэрэгэй казармануудай байдаг Исмаилиин талмай тээшэ дабшаа һэн. Минии хүбүүн Асам казармануудта дүтэ ошоод, англичанууды шулуудажа ороһон демонстрациин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь ябаа юм.

Исмаилиин талмай байлдаанай газар болоо: нэгэ таладань эрхэ сүлөөдэ дуратай демонстрантнууд, арадай хүбүүд; нүгөө таладань—казармануудай соо хороһон англиийска сэрэгүүд байба.

Байлдаан улам шангадажа, оог хашхараан болоод, хүнүүд далайн долгин шэнгеэр нишэ тиишээ һамхалзаба, англиийска сэрэгүүдэй буугай һүрэхэ дуулдаба. Демонстрантнууд алуулһан хүнүүдээ хажуу тээшэнь абаашажа, шуһан болоһон самсануудыень тайлажа абаад:

— Египедэй хүн зон! Энэмнай — үнэн хэрэгэй түлөө үхэһэн, ээмдэгшэдтэ эсэргүүсэн бодогшодой самсанууд лэ!—гэжэ хашхаралдан, үйлсөөр ябаба.

Каирайхид тэмсэжэ байһан аха дүүнэртээ ниилэжэ, хүн бүхэниинь ами бэеэ хайрлангүй үхэхөөр бэлэн байгаа.

Буһалгаалан бодогшодой нэгэн минии хүбүүнэй самсые абаад ябахыень гэнтэ харажархибаб.

— Асамай самса... Алуулһан Асамай самса!— гэжэ хашхаржа ябаа бэлэй.

Би ухаа мэдээ алдаад, казармануud тээшэ гүйжэ ошобоб. Тэндэ һүрэг студентнэр намайе тойрошоо.

— Асам... Асам энэ хэбтэнэл,—гээд нэгэниинь зааба.

Газарта һунанхай хэбтэһэн хүбүүгээ харажархибаб.

Хүбүүмни сээжэһээ шуһа гоожуулжа хэбтээ һэн. Шуһандань гараа хүргэхэдөө ухаа мэдээ алдажа, угаа ехэ сүхэрэл, үйдхар зүрхыем бажуугаад байгаа.

Хоёрдохи хүбүүн—Самиртаа энэ үдэр тухай ходо хөөрэдэгби. Гэм зэмэгүй шуһандань будагдаһан Асамайнгаа самсые хадагалһаар зандааб.

Залуудаа нугаһа агнахаяа гарагша һэм. Хожомынь ажабайдалай шалтагаанаар агнахаяа болишоһон хүм. Тиигэбшье Асамайнгаа хосорһонһоо хойшо дахин буудажа эхилээд, Самир хүбүүгээ буудалганда һургааб.

Сагаалса тудаха бүреэ дайсаниие тудабаб гэжэ һанагшаб. Энэ һургаал хоёрдохи хүбүүндэмни ехэ туһатай байгаа. Суэцкэ канал шадар англичануудтай тулалдаһан партизануудай отрядуудта ябажа, Самир хүбүүмни тэмсэһэн юм.

Асамай үхэлтэй хамта ерэһэн үйдхар гашуудални этигэл найдабаряар... харин империалистнуудые намнаха этигэлээр дүүрэн; энэ үйдхар гашуудални,—урдуур хэлээшэ ёһоорни, сүхэрэлэй үйдхар бэшэ. Айлшалжа ерэ, шамайе уринаб. Зобоһон тулиһан хүнэй шуһаар будагдаһан, герой хүбүүнэйнгээ самсые харуулхаб. Магад, ши, намтай адли нэгэ зэргэдэ жагсаха ааламшн. Минии уряал дэмжэжэ, минии зүрхэ сэдьхэл соогоо хадагалжа ябаһан һанал хүсэлыемни хубаалдаха ааламшн.

Зүрхэнһээмни шуһан хайлана. Теэд омогорхолтоймни холисолдоод, тэмсэлдэ уряалжа байнал...

Д. ДУГАРОВ ородһоо оршуулба.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46,32, зам. редактора—32,74, отв. секретаря—27-37. отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00857. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 467[...]